



ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

15. април 2013. године

2,5 КМ

Цена 90 динара

Број 1106

ISSN 0555-0114
9770555011004





Светиње Српске Цркве

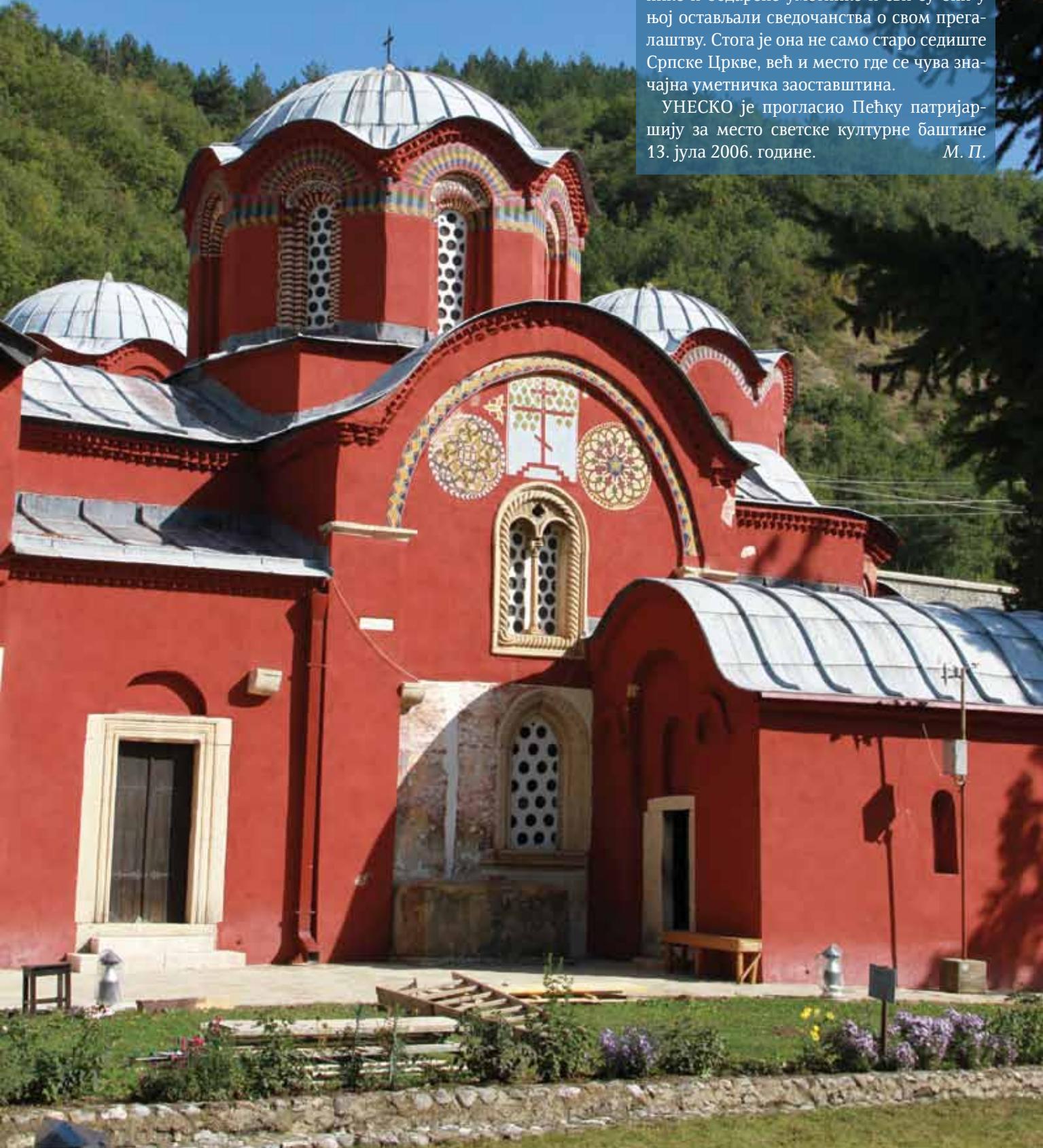
– Косово и Метохија –

Пећка патријаршија

Манастир Пећка патријаршија, на улазу у Руговску клисуру, један је од најзначајнијих споменика српске прошлости. У њему се вековима налазило седиште српских архиепископа и патријарха. Од свога постанка у 13. веку, Пећка патријаршија је окупљала учене теологе, врсне књижевнике и обдарене уметнике и сви су они у њој остављали сведочанства о свом преглаштву. Стога је она не само старо седиште Српске Цркве, већ и место где се чува значајна уметничка заоставштина.

УНЕСКО је прогласио Пећку патријаршију за место светске културне баштине 13. јула 2006. године.

М. П.



ПРАВОСЛАВЉЕ 1106

4
Активности Патријарха

6
Јавни апел државном
руководству Србије

8
Ко шта скрива, а ко шта открива?
Епископ бачки др Иринеј

9
Црква не претендује
да се бави политиком

10
Библиотека Српске Патријаршије
на Косанчићевом венцу

12
Црна Гора није правно
регулисала однос са Црквом

14
Разговор са
Иваном Хитијем
Србија се поноси Иваном Хитијем
Славица Лазић

18
Непролазне вредности
Миланског едикта (први део)
др Мирко Сајловић

21
Различита васкрсења
у Новом Завету
Бојан Башковић

24
Цвети – почетак страдања
Господњег (Мк. 11, 1-11)
др Предраг Драштаниновић

26
Икона и слике страдања
Ирина Радосављевић

29
Изложба о Вагнеру
Прошођакон Зоран Андрић

30
Света места библијске
праисторије (други део)
Јован Блајовић

32
Неопатристичка синтеза
Лазар Нешић

34
Погружење у нови живот
Владимир Пекић

36
Остављам вам само речи
Светлана Новићић

38
Свет књиге

41
Вести из прошлости

42
Наука, уметност, култура

43
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

47
Вјечнаја памјат

48
Огласи



На насловној страни:
Црква Св. Марка у Београду
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић



„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презентер мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Борбе Остојић

Чланови редакције
Презентер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплати не слати поштанском упутнициом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун, девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKURSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113, 30-25-113, 064 17-83-786
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
pretplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
стварне ауторе.

Дизајн: Соба.рс

Графички припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Капеларије за сарадњу са црквама
и верским заједницама Владе Републике Србије



Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 27. марта 2013. године у Патријаршији српској у Београду г. Андреја Ефимова, врвиоца дужности директора Канцеларије Уједињених нација у Београду.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 4. априла 2013. године, у Патријаршији српској у Београду г. Драгана Ђиласа, градоначелника српске престонице. Пријему су присуствовали Преосвећени Епископ хвостански Г. Атанасије, директор Патријаршијске управне канцеларијеprotoјереј-ставрофор Стојадин Павловић, саветник градоначелника г. Млађан Ђорђевић, правни саветник у Архиепископији београдско-карловачкој г. Богољуб Цветиновић и г. Слободан Гавриловић.



Патријарх српски Г. Иринеј примио је 5. априла у Патријаршији српској у Београду делегацију Савеза удружења расељених са Косова и Метохије у Црној Гори.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 9. априла 2013. године, у одвојеним посетама, пречасног Ханса-Фридера Рабуса, новопостављеног пастора Немачке евангеличке цркве у Београду, као и г. Хенрија Бонеа, директора Фондације Конрад Аденauer за Србију и Црну Гору у Београду, у пратњи гђе Јелене Јабланов Максимовић, координаторке за међурелигијски и међуетнички дијалог при овој фондацији. Пријемима је присуствовао Епископ ремезијански Г. Ђандреј, викар Патријарха српског.



У Епархији средњоевропској

Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, по други пут у року од два месеца, у својству администратора посетио је Епархију средњоевропску.

Канонска посета је започела доласком у Франкфурт у среду, 27. марта 2013. г., где су га на франкфуртском аеродому дочекали архијерејски заменик, protoјереј-ставрофор Милан Пејић, и старешина франкфуртског храма протонамесник Симон Туркић. Његова Светост је одмах по доласку посетио нови храм наше Свете Цркве у Франкфурту. Свештенство Архијерејског намесништва за јужну Немачку



и мноштво благочестивог народа окупили су се пред храмом и достојанствено дочекали свога поглавара.

Патријарх Српски није крио задовољство пријемом који му је приређен. После краћег задржавања и пастирске поуке, Патријарх је са пратњом наставио путовање за Химелстир, седиште Епархије средњоевропске, где га је дочекало подручно свештенство.

У четвртак, 28. марта, после јутарњег богослужења, Патријарх Иринеј се обратио присутном свештенству пре њиховог приступања Светој тајни исповести. Наш Првојерарх је посебно истакао значај ове Свете тајне у животу Цркве, а посебно уз洛зи коју би она требало да има у животу пастира Свете Христове Цркве.

У петак, 29. марта је служена Света Литургија прећеосвећених дарова, на којој су Првојерарху српском саслушивали proto-



jerej-ставрофор Ђорђе Трајковић, парох дортмундски, protoјереј Милорад Јовановић, парох минхенски, protonamесник Душко Спасојевић, парох берлински, и Миленко Марковић, парох филинген-швенингенски.



У десет часова је почела седница Епархијског управног одбора Епархије средњоевропске.

Текст:protoјереј Вељко Гачић, Берлин

Фото:јереј Александар Перковић, Хилдесхајм

У Вуперталу

Након седнице Епархијског управног одбора и Епархијског савета Епархије средњоевропске у Химелстиру,



Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј посетио је 30. марта 2013. г., при повратку за Београд, Српску православну црквену општину у Вуперталу, у покрајини Северна Рајна Вестфалија. Дочекао га је надлежни парох са свештенством архијерејског намесништва за Северну Рајну Вестфалију и великим бројем верујућег народа.

У пратњи Његове Светости били су архијерејски заменик Епархије средњоевропске protoјереј-ставрофор Милан Пејић и јереј Мирољуб Чолаковић. После док-

Државни врх код Патријарха

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 8. априла 2013. године, у Патријаршији српској у Београду, председника Републике Србије г. Томислава Николића, председника Владе Републике Србије г. Ивицу Дачића и првог потпредседника Владе г. Александра Вучића. Састанку су присуствовали чланови Светог Архијерејског Синода, Преосвећена господа епископи: сремски Василије, бачки Иринеј, шумадијски Јован и будимљанско-никшићки Јоанкије.

Портпарол Српске Православне Цркве, Епископ бачки Г. Иринеј, обратио се после састанка представницима медија и између осталог рекао: „Одбацујем као потпуно не-приличне и недобронамерне све инсинуације да наводно Црква жели да се бави политиком или да уместо изабраних представника народа она доноси одлуке у име државе. То



не постоји не само као намера него и као помисао. Али и ако било која невладина организација са комби чланством сматра да има право да буде консултована од стране владе и државе толико пре има и Црква јер су њени верници у исто време и апсолутна већина грађана ове државе.“

сологије у Храму Рођења Пресвете Богородице, Његова Светост је уручио Орден Светог Саве др Славољубу и др Мирјани Матовић, којим их је одликовао Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве. Патријарх српски Иринеј је одржао пригодну беседу и благословио присутни народ поделивши свима иконице, а затим се задржао у црквеној сали на ручку и у разговору са народом.

У поподневним часовима, испраћен од свештенства и одушевљеног народа, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је са аеродрома у Дортмунду одлетео за Београд.

J. Marić



У Вазнесењској цркви

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је у недељу, 31. марта 2013. године, Свету Архијерејску Литургију у београдској Вазнесењској цркви.

Извор: Радио Слово љубаве

„Ђурђевак“

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј 4. априла 2013. г. посетио је и благословом отворио обновљену предшколску установу „Ђурђевак“ при Храму Св. Георгија на Чукарици.

Ова предшколска установа са успехом ради и изграђује личност деце од 1997. све до децембра 2012. када долази до сарадње са градском предшколском установом, која преузима ово обданиште. Свечаном отварању реновираног обданишта присуствовали су и директор Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама г. др Милета Радојевић, председник општине Чукарица г. Зоран Гајић, директор предшколске установе г. Милош Максимић, као и градски секретар за дечије образовање и заштиту гђа Љиљана Јовчић. После молитвословља и освећења воде, присутнима се обратио Његова Светост рекавши: „Надамо се да ће ово место оправдати своју намену. Да ће ова децица која су овде да гледају у храм и посећују храм и примити све оно што је за њих корисно и добро на радост својих родитеља, на радост свих нас, а на добро и успех њиховог будућег живота.“

Патријарх Иринеј је додао: „Нека је срећан и благословен обновљени почетак овог обданишта и нека обданиште са све васпитачима и поготово овде са местом где се налази, испуни оно што Црква и сви ми желимо. Све на добро њихово и на радост њихових живота. Нека нам живе децица на много лета и година.“

Дечица су извела пригодан програм на одушевљење свих присутних. После разгледања реновираног обданишта, приређено је послужење.

Бојан С. Божић

Обраћање државном врху Републике Србије

Јавни апел државном руководству Србије

Господину Томиславу
Николићу,
Председнику Србије

Господину Ивици Дачићу,
Председнику Владе Србије

Господину Александру
Вучићу,
првом Потпредседнику
Владе Србије

Београд

Уважени господине Председниче,
уважени господине Председниче Владе,
уважени господине први Потпредседниче Владе,

У овом, за Србију и Српство тешком и пресудном – а можда и судбоносном – тренутку обраћамо вам се у име Српске Православне Цркве очински и братски, са поштовањем и поверењем у Вашу православну хришћанску савест и у Ваше осећање родољубља и државничке одговорности. Не обраћамо вам се на уобичајени начин него јавним апелом, а то чинимо из више разлога, од којих су најважнија два – краткоћа времена (бриселски ултиматум истиче, наиме, већ у уторак) и потреба да се на најочевиднији начин оповргне безочна лаж коју последњих дана шире одређени људи и



извесни медији тврдећи да наша Црква ћути о Косову(!).

И ми, као и читав српски народ, знамо и осећамо колико је вама сада тешко, пред каквим мучним избором се налазите и под каквим сте притисцима и уценама. Подсећамо вас, међутим, у циљу охрабрења и духовне подршке, да вам није теже него што је било честитоме Кнезу уочи Косовског боја, или кнегињи Милици после боја, или патријарсима Пајсију, Арсенију III Чарнојевићу и другима под османским игом, или свештеномученику Ђакону Авакуму пред устанац, или Карађорђу и Милошу током оба устанка, или краљу и влади у време аустроугарског ултиматума 1914. године, или српској држави у недавној прошlostи, у време ултиматума из Рамбује.

Црква, по својој саборној природи, није против идеје о европском обједињавању народâ и државâ нити против идеје о још ширим процесима уједињавања. Уосталом, Црква је искључиви историјски зачетник и носилац учења о свечовечанском јединству и о свејединству творевине Божје у Христу. Али овде сада више није реч о томе. Сада се од Србије ултимативно тражи фактичко одрицање од Косова и Метохије, од изворишта нашега црквеног, народног и државног бића, и препуштање тамошњег остатка српског народа власти оних који су претходно његов већи део или побили или прогнали, у замену за магловиту и неизвесну могућност добијања фамозног – само за Србију условног – „датума за почетак преговорâ“, преговорâ

чије трајање и исход нико жив не може предвидети.

Захваљујући бруталној, али зато лековитој искрености берлинског речника, за разлику од бриселског, једно је сасвим предвидиво и извесно – последњи ултиматум ће гласити: или и званично, формално, признајете „државу Косово“ или од пријема у Европску унију нема ништа. Другим речима: од Срба се захтева да се добровољно одрекну територије и суверенитета, чак и трагова свог хиљадуилогодишњег живота на Косову и Метохији (будући да косовско-метохијски Арбанаси и у присуству НАТО-снага могу некажњено да скрнаве цркве, манастире и гробља и нападају људе), а за узврат се нуди празно, необавезујуће обећање „светле европске будућности“, односно нуди се у пракси једно велико ништа, уз циничну поруку: држите то чврсто!

Дух данашње Европске уније није, нажалост, дух добре старе Европе. Ми и даљејејсмо за идеју слободног духовног и економског обједињавања европског континента, али никако нисмо за пројекат по-робљавања или понижавања било које европске државе, па ни наше Србије. Уверени смо да ниједно државно руководство Србије, па ни данашње, нема ни право ни мандат да пристане на услове који нису испостављени ниједној другој држави кандидату за чланство у Европској унији. Улазница је прескупа. Србија не би смела да пристане да унапред плати такву цену за робу која јој можда никад неће бити испоручена. Она то никад у својој историји није учинила, без обзира на чашу жучи коју је због тога из века у век морала да испија.

Најважније предизборно и непосредно постизборно обећање вас који сте добили народно поверење да у бурном и смутном времену водите др-



жавни брод Србије било је да ни под каквим условима нећете ни предати, ни издати, ни продати Косово и Метохију, историјску Стару Србију.

Ми, архијереји Српске Православне Цркве, уверени да представљамо и изражавамо став свих њених верника, сматрамо својом светом дужношћу да вас на то обећање подсетимо и да вас уверимо да очекујемо, као и огромна већина нашег народа, да га одржите. То чинимо управо сада јер смо потпуно свесни трагичке тренутка и бремена одговорности на вашим плећима.

Ипак, нада никад не умире. Када се разиђу тмасти облаци, сијаће сунце. Сутра је у нашој Цркви недеља поклоњења Крсту, а ускоро ће празник Васкрсења. Када су пред нама два зла, мање зло је најбоље решење. Верујемо у љубав и помоћ Божју како нама тако и свим људима добре воље.

*Са благословом
Председник Светој
Архијерејској Синода
АЕМ Патријарх српски Иринеј*

*Из Канцеларије
Светој Архијерејској Синода
Доспјавља: Јејиской бачки Иринеј*

Поводом неистина изнесених
у Недељнику

Ко шта скрива, а ко шта открива?

Епископ бачки др Иринеј



Фамозни Недељник је 4. априла, на страхи 22 и даље, објавио веома прљав клеветнички текст под насловом „Владика бачки сакрио писмо СПЦ о Косову“. Колико је истинит наслов текста, толико су истините и све остale сплеткарске комбинаторике и инсинуације садржане у њему.

Истина је веома једноставна: владика бачки није ништа сакрио него је само поступио по благослову Патријарха српског и по одлуци Светог Синода да се писмо не објављује, а они који су га неовлашћено, на морално недопустив начин, објавили, – притом најпре нередиговани нацрт писма, а сад, ево, захваљујући Недељниковим добним везама са лицима која спомиње у споменутој пашквилу извесног Вељка Миладиновића, и у његовој коначној форми, – нека се поносе својим поступком у ове пречасне дане Велике Четрдесетнице! Затим, владика Иринеј није тек само „изменио две-три речи“ него је нацрт писма малко и описменио, а и избацио је читав један ирелевантни одељак на црногорске теме, и то не по својој „цензорској“ самовољи него опет по вољи Светог Синода, уз сагласно мишљење митрополита Амфилохија, аутора (или коаутора?) концепта писма који би заслуживао и да уђе у Гинисову књигу као светски рекорд по медијским обрадама и разрадама.

Остале пикантерије су још бесмисленије. Владика Иринеј хоће да мења изборни систем у Цркви? Каква глупост! Он, као и сваки други епископ, може дати овакав или онакав предлог, а једино Сабор одлучује. Колико право су својевремено имали предлагачи садашњег изборног система, толико право имају и евентуални предлагачи другачијег система, па, међу њима, и епископ бачки. Следи прича о „цензури“ истог у Патријаршији, толикој „да је влади-

ци Атанасију забрањено да у Православљу објави своје писмо о Косову“. Притом, нити је владика Атанасије свој текст доставио окривљеном од Недељника епископу бачком на увид или мишљење, нити је Иринеј бачки ишта знао о том „писму о Косову“, а поготову га није „забранио“, како подмеће Недељник.

Истог нивоа је довођење имена и делања владике бачког у везу са писањем и пискарањем разних „верских аналитичара“, као и његов тобожњи покушај да „сакрије“ став Цркве о Косову „по налогу власти“. Зар тај исти владика бачки не износи став Цркве о Косову непрестано, што службено, у име Синода и Сабора, што у својим личним ауторским текстовима? А ако он дела „по налогу власти“, занимљиво би било знати по чијем налогу дејствују Недељникови информатори и сабеседници, нарочито онај који прети чистком „неподобних“ – а вала и непоћудних – епископа, сматрајући себе довољно безгрешним да може први да баци камен на грешнике. Наравно, ко је све грешник, првенствено међу владикама, не мора се доказивати – довољно је отворити странице Недељника или, још боље, послушнути непогрешиви суд његових саговорника.

А тек „плетенија словес“ на кадровске теме у епископату наше Цркве! Тек је то посластица...

Све у свему, Недељникова пашквила је доказ еволуције критичког и аналитичког новинарства у трач-новинарство најниже врсте на српској медијској сцени, а медијски ангажман појединих црквених личности, попут овог у Недељнику, и не само у њему, показатељ је, нажалост, и алармантне дистрофије црквене с(а)вести и онде где не би смело да је буде.

Извор: Епархија бачка

Епископ бачки др Иринеј:

Црква не претендује да се бави политиком

Портпарол Српске Православне Цркве, Епископ бачки Иринеј, изјавио је 8. априла, после завршетка састанка Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја и чланица Светог Синода Српске Православне Цркве са државним врхом Србије, да Црква не претендује да доноси одлуке уместо изабраних представника народа и да се бави политиком, али да има и неотуђиво право да изнесе своје ставове о најважнијим националним питањима.

Владика Иринеј је у изјави новинарима као недобронамерне и непримерене одбацио све инсинације да Црква жели да се бави политиком.

Он је објаснио да је на сусрету са председником Србије Томиславом Николићем, премијером Ивицом Дачићем и првим потпредседником владе Александром Вучићем Свети Синод добио пуну и објективну информацију о државноправној и спољнополитичкој ситуацији у којој се држава налази, „нарочито с обзиром на ултиматум који је недавно приспео из Брисела, на који наша држава мора да одреагује“.

Он је рекао да је Свети Синод изнео свој поглед на проблеме који су везани за Косово и Метохију и за опстанак нашег народа у јужној покрајини, али и за статус Косова и Метохије: огромна је разлика између разговора о „односу двеју суседних држава“, на чему инсистира Запад, односно Брисел и Вашингтон, и разговора о налажењу решења за конкретан живот и опстанак народа, без улажења у решавање статусног проблема. „Разговарали смо искрено и отворено... Молитвено се надамо да ће наш државни врх имати и савести, и одговорности, и родољубља, а у исто време и осећања за поштре живошта и ојештвака нашеј народе и за наш оишти међународни положај, и да ће умети да артикулише права решења“, нагласио је владика Иринеј.

„Ми као представници Цркве не претендујемо, нити смо икада претендовали, да можемо да диктирамо и доносимо одлуке уместо изабраних одговорних представника народа који

су за то добили мандат на изборима“, рекао је у продужетку. Али, додао је, одговорни у Цркви уједно сматрају за своју моралну дужност и неотуђиво право да, „управо као наше вековно и једино сигурно присуство и на Косову и Метохији и на свим коншиненштима“, изражавају жеље и потребе оних људи који су у исто време и грађани Србије, и становници Косова и Метохије, и верници Српске Православне Цркве.

Затим је истакао да верује како је веома добро и неопходно у свим приликама, а не само у овим, најтежим и судбоносним, да се размењују мишљења и искуства. „При томе, наравно, одбацијем као поштуну нейриличне и недобронамерне све инсинације да Црква наводно жели да се бави политиком или да, уместо изабраних представника народа, она доноси одлуке. То не постоји не само као намера него ни као помисао“, рекао је владика Иринеј. Ако било која невладина организација „са комби-чланством“ сматра да има право да буде консултована од владе или државе, утолико пре то право има Црква, јер су њени верници у исто време апсолутна већина грађана ове државе, додао је. „У том контексту поштуну нормалне размене мишљења и неопходне консултације треба схваћати и овај састанак“, закључио је владика Иринеј.

Он није желео да коментарише јучерашњу изјаву премијера Ивице Дачића и његов одговор на писмо Светог Синода и Његове Светости Патријарха, рекавши да није ни упознат са њим, па да стога не може да говори о стварима које не зна. Објаснио је да је јуче био празник (Благовести), да је имао богослужење целог дана и није видео ништа од медијских извештаја јучерашњег дана.

Извор: Канцеларија Епископије бачкој
(на основу извештаја Танјуја
од 8. априла 2013.)

Поводом реакција на иницијативу Светог Архијерејског Синода СПЦ

Библиотека Српске Патријаршије на Косанчићевом венцу

Изградњом Библиотеке Српске Патријаршије са планираним садржајима у потпуности ће бити остварена основна идеја Плана детаљне регулације просторне целине Косанчићев венац, у смислу јасног и видног обележавања меморијалног простора, односно сећања на трагично и неповратно уништено рукописно и штампано културно благо Србије, које је највећим и највреднијим делом припадало Српској Православној Цркви.

Против одлуке Министарства културе Републике Србије да позитивно одговори на иницијативу Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве и Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја да на месту пострадале Народне библиотеке на Косанчићевом венцу буде подигнута Библиотека Српске Патријаршије први се огласио Радио „Слободна Европа“. За овим медијем, чувеним по залагању за заштиту српских националних интереса, јавили су се и други медији и појединци, међу њима и неколико запослених у Народној библиотеци Србије, заступајући мишљење да Библиотеки Српске Патријаршије није место уз Патријаршијски двор, Саборну цркву, стару зграду Богословског факултета и Конак кнегиње Љубице, и то на земљишту које делом припада Српској Православној Цркви, с обзиром на то да се ту налазила задужбина Епископа Ни-

канора Ружичића. Чињеница је, такође, да се сва наведена здања налазе на подручју најстаријег компактног српског насеља и вароши Београда и да би изградњом Патријаршијске библиотеке био допуњен историјски континуитет поменутих садржаја, а све то би представљало јединствену амбијенталну целину. Полазимо, стoga, од претпоставке да међу актерима малициозних ставова нису све сами борбени атеисти који се јеже на сваки помен Цркве него да има и оних који једноставно не знају шта за српски народ и уопште за нашу културу представља Патријаршијска библиотека.

Библиотека Српске Патријаршије јесте најстарија библиотечка установа у српском народу. Постоји од 1706. године, а баштини традицију средњевековних манастирских библиотека, пре свих хиландарске, у коју су Свети Сава и Свети Симеон Мироточиви полу-

жили прве рукописне књиге. Библиотека Матице српске основана је 1826. године, а Народна библиотека Србије 1832. године.

И поред тога што међу 550.000 библиотечких јединица чува непроцењиво вредне ћирилске рукописе, легате и библиотеке поглавара Српске Цркве и знаменитих Срба, Библиотека Српске Патријаршије ради у екстремно неусловном и скученом простору у оквиру здања Патријаршије српске.

Треба знати и то да је зграда Народне библиотеке Србије подигнута на земљишту које већим делом припада Српској Православној Цркви, чиме је она дугорочно просторно обезбеђена.

Изградњом Библиотеке Српске Патријаршије са планираним садржајима у потпуности ће бити остварена основна



идеја Плана детаљне регулације просторне целине Косанчићев венац, у смислу јасног и видног обележавања меморијалног простора, односно сећања на трагично и неповратно уништено рукописно и штампано културно благо Србије, које је највећим и највреднијим делом припадало Српској Православној Цркви.

Анализа потребних садржаја и капацитета будућег здања Библиотеке Српске Патријаршије, с обзиром на динамику увећања књижних фондова и савремени начин њиховог смештаја, показала је да наведена локација на Косанчићевом венцу потпуно одговара тим потребама и да ће бити довољна за наредних сто и више година.

У том простору, осим обављања основне библиотечке делатности, оствариће се услови за промовисање трајних вредности наше савре-

мене културе. Библиотека ће представљати једно од културних средишта Београда и Србије са јасним јавним карактером и просторним капацитетом за организовање различитих културних манифестација (изложбе, књижевне вечери, промоције, трибине и слично). Такође, драгоценни фондови Библиотеке Српске Патријаршије биће адекватно заштићени и чувани. Поврх свега, вредан рукописни фонд, збирке старе штампане књиге и периодике, као и све друге збирке, биће доступне научној и широј јавности, што је, додуше, и сада могуће, али у веома тешким условима.

На основу наведених разлога и чињеница, одлука водећих људи Министарства културе, уз подршку највиших државних институција, да се подржи иницијатива Светог Архијерејског Синода и Његове Светости Патријарха српског представља бригу за

очување културе српског народа, а тиме и бригу за будућа поколења. Препознавање ових виталних интереса и труд за остварење што бољих услова за културни напредак на трају је оних просвећених личности које су биле утемељивачи институција националне културе кроз историју.

На крају, запитајмо се још једном: у чијем интересу су активности које подривају овај подухват од општенационалног значаја? Можда појединци, свесно или несвесно, бране инвеститоре заинтересоване за ову, у комерцијалном смислу вредну локацију?

Извор: Инфо-служба СПЦ

Митрополит црногорско-приморски Г.Амфилохије:

Црна Гора није правно регулисала однос са Црквом

Представљен зборник радова *Правни положај Цркава и вјерских заједница у Црној Гори данас*

Стање у односима између државе и Цркве у Црној Гори је потпуно нерегуларно, неартикулисано и неријешено, али се надамо да ће ипак доћи до једног здравог успостављања односа државе са Српском Православном Црквом и да ће та питања бити што скорије ријешена, казао је синоћ Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије на промоцији Зборника радова са Међународној научној скупштини „Правни положај Цркава и вјерских заједница у Црној Гори данас“ одржаног 2008. године у Бару.

Промоција је, у организацији правних савјета Митрополије црногорско-приморске и Епархије будимљанско-никшићке, одржана у крипти Саборног храма Христовог Васкрсења у Подгорици у склопу прославе 1700 година од доношења Миланског едикта.

Митрополит Амфилохије се у свом излагању осврнуо на историјске поље и значај тог акта за наше просторе, али и за европску и европски цивилизацију: „Ријеч је о једном великом историјском процесу који потпада под област правне науке и канонског права Цркве, области за озбиљно проучавање.“

Владика је нагласио да црногорска држава још није донијела било какав закон о црквама и вјерским заједницама, иако је већина државица на простору бивше Југославије то урадила. „На томе смо ми инсистирали од самог почетка,

али до сада нијесмо успјели да ту утичемо. Додуше, и у Црној Гори су у поље вријеме склопљени тзв. темељни уговори између Римокатоличке цркве, Исламске вјерске заједнице, Јеврејске вјерске заједнице, која се први пут у историји појавила на нашим просторима, и државе Црне Горе. Једина која је остала ван тог процеса је Црква која је својом историјом обликова Црну Гору, која је била и државна Црква у вријеме Краљевине Црне Горе и која је непрекидно присутна до данашњега дана – Српска Православна Црква, односно Митрополија црногорско-приморска и остale епархије СПЦ: Будимљанско-никшићака и дијелови Милешевске и Захумскохерцеговачке епархије.“

Владика се осврнуо и на уставно одређење Цркве. „За разлику од претходног устава, у којем је постојало одређење Православна црква, Римокатоличка црква, Исламска вјерска заједница и друге вјерске заједнице, садашњи устав је искључио то одређење и поново се вратио оном називу који је био у вријеме комунизма и који је такође забиљежен у Закону о вјерским заједницама из 1977. године, који је својевремено важио за читаву Југославију. Назив вјерска заједница је пежоративан, понижавајући за Цркву.“ Ова установа, којој припадамо и коју свједочимо у нашем времену, већ двије хиљаде година се назива Црквом и ми не можемо прихватити да нам неко

узима име које је признато и познато кроз сву историју,“ нагласио је Митрополит Амфилохије.

Митрополит Амфилохије је рекао да Црква све вријеме настоји да помогне Влади и државним органима да се питање односа државе и Цркве у Црној Гори ријеши на један здрав и савремен начин, сагласан и традицији и међународном праву и устројству које постоји у државама Западне Европе. „Нажалост, нијесмо имали успеха у томе. Поднијели смо један нацрт тога темељног уговора надлежним владиним органима, али нам још увијек није на то одговорено“, рекао је Митрополит црногорско-приморски.

Митрополит Амфилохије се осврнуо и на последице правног вакуума који производи примјена Закона о вјерским заједницама из 1977. „По том превазиђеном закону и дан-данас се управља Црна Гора, и једино Црна Гора од свих држава насталих распадом Југославије. Он је изгубио сваки правни смисао, јер више не постоји држава каква је била онда. То је неријешено питање, и једна од поље тога јесте управо чињеница што је у новије вријеме, по први пут, МУП Црне Горе довоје под знак питања и постојање Српске Православне Цркве, односно њених јединица у Црној Гори. С тога разлога многи од свештеника који су из Србије, Републике Српске и Русије нијесу добили право боравка и рада у Црној Гори, па су од



њих тражили да напусте Црну Гору. Ипак, Управни суд је већи дио тих одлука МУП-а поништио.“

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије је казао да, гледајући садашње стање у односу црногорске државе и Српске Православне Цркве, а имајући на уму Милански едикт који се налази у самим темељима европске цивилизације у односу на нашу правну традицију, изгледа као да смо утонули у неко предцивилизацијско стање.

„Шта смо све чули од људи на највишим државним функцијама за посљедњих десетак година, какве све намјере су изречене! Недавно је са једне такве адресе саопштена једна лаж у лице цијелом народу – да се имовина Митрополије и осталих епархија СПЦ у Црној Гори води у државним књигама друге, иако најближе, братске државе Србије. То је ноторна неистина и обмана јavnosti. Да је то рекао неки човјек који је ноторна незналица, то би било донекле разумљиво“, рекао је Владика Јоаникије.

Владика је казао да је овај зборник добар подсјетник „и на нашу дужност и на дужност државе да,

сви са своје стране, дамо пуни допринос регулисању односа између Цркве и државе. Овако стање није добро. И, свакако, држава би требала да схвати да је то једно много важно питање и да од решења тог питања зависи наша укупна будућност, не само нас као Цркве него, ако хоћете, и државе. Јер, ипак је Цркви глава Господ Бог, а држава стоји на добрим законима и на уређеном систему који штити право свих.“

Владика Јоаникије је нагласио да је нарочито важно што је још Свети цар Константин својим

едиктом потврдио како држава регулише свој однос према вјерским слободама.

„То питање је, прости, срж свих права у једној држави“, рекао је Епископ будимљанско-никшићки.

Он је истакао да није довољно донијети закон који регулише односе Цркве и државе, него је потребно донијети и закон о враћању неправедно одузете црквене имовине. „Прије десетак година је донесен закон о реституцији, а нама је тада дато утјешно обећање и објашњење да ће се враћање црквене имовине регулисати посебним законом, што до дан-данас није учињено.“

„Држава до сада није на прави начин показала добру вољу ни за дијалог са Црквом, ни за регулисање ових питања. И поред тога, ми имамо и имаћемо стрпљења и гледаћемо да у сваком случају испоштујемо државу и да у духу појерења радимо на добру и државе и Цркве“, закључио је Владика Јоаникије.

Др Богољуб Шијаковић, професор Православног богословског факултета и бивши министар вјера у владама СРЈ и Србије, рекао је

да епархије СПЦ у Црној Гори не траже ништа за себе што не траже за друге. „Слобода је једино слобода ако је имају сви“, рекао је он.

Ријечи цара Константина којима даје слободу „и хришћанима и свима“, сматра Шијаковић, упућују нас у срж слободе. „Данас сви знамо да вјерске слободе, и индивидуалне и колективне, треба схватити не само као права вјерујућих, него и као одговорност државе за реализације права вјерујућих. Држава је дужна да у јавној сferi, и у културном и у политичком амбијенту, јемчи практиковање вјерских слобода у свакодневном животу, јер су вјерске слободе фундаменталне и структурално важне за свако савремено друштво. Постоји, дакле, дужност да се обезбиједи правни и социјални амбијент за слободу вјере“, истакао је Шијаковић.

Он је нагласио да не само да је држава одговорна за практиковање наше вјерске слободе, него смо и ми, као вјерујући хришћани, одговорни за свијет у ком живимо.

„И можда би се могло рећи: што је јача и племенитија наша вјера, то је и наша одговорност за свијет у ком живимо већа. Онда би у овој саодговорности државе према вјерској слободи и вјерујућим према свијету у ком живимо, могао бити један данас важан аспект Миланског едикта: Едикт наглашава једно важно начело неутралности државе кад је у питању област вјероисповиједања.“

Шијаковић каже да постоји један савремени израз за ту неутралност који се често погрешно користи, нарочито у нашем локалном амбијенту када се говори о тзв. секуларној држави.

„Секуларна држава, тобож, не би требало да је заинтересована за област вјере. Међутим, у појму секуларности треба да разликујемо два реална момента: секуларност државе и секуларност друштва. Секуларност државе значи да држава разликује свето или сакрално и секуларно или свјетовно. А држава разликује свето и секуларно да би се она сама задржала у про-

стору секуларног, а простор светог препустила Црквама и вјерским заједницама", објаснио је професор Шијаковић.

"Управо то је начин да држава доношењем добрих закона и владавином права покаже да поштује религију као израз људске слободе и традиционалне културе која је дио идентитета личности. Према томе, секуларност државе у начелу није супротстављена практико-вању вјерске слободе, већ овај реални момент секуларности државе служи да се практиковање вјерске слободе правно и културално омогући," објаснио је он.

Шијаковић је рекао да је нешто сасвим друго секуларност као његово стање, карактер, идеологија. „Такође је важно правити разлику између секуларности грађанског друштва и секуларизма као идеологије. Секуларност грађанског друштва је један момент у историји социјалног развоја, у историји политичких идеја. И како год да је схватимо, секуларност грађанског друштва би морала да подразумијева наведену секуларност државе која простор светог препушта црквама и вјерским заједницама, а не да посеже да га сама прописује.“

„Секуларизам, пак, као идеологија, а она је још присутна, нарочито у посткомунистичким друштвима, и, такорећи, обавезно је повезана са атеизмом, понекад чак и са нетрпељивим и агресивним антитеизмом, оријентисан је ка деструкцији традиционалних идентитета, ка митологизацији науке и научне рационалности и окренут је индивидуалистички схваћеним правима и индивидууму," објаснио је професор Шијаковић.

„За све ово можемо наћи потврду у Миланском едикту, и та неутралност или, модерним језиком казано, секуларност државе ни на који начин не допушта и не даје право држави да ограничи вјерске слободе. Напротив, она захтијева и тражи од државе да простор светог препусти Цркви и да правно нормира ту област," закључио је професор Шијаковић.

Модератор промоције, којој је присуствовао велики број заинтересованих грађана, међу којима су били и амбасадор Србије у Подгорици Зоран Лутовац и поједини посланици у Скупштини Црне Горе, био јеprotoјереј-ставрофор Велибор Ђомић, координатор Правног савјета Митрополије црногорско-приморске.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

О великој голготи Славонске епархије у Другом светском рату и рату деведесетих година прошлог века речито говори студија Слободана Милеуснића „Духовни геноцид 1991–95*97**", у којој је направљен преглед порушених, оштећених и обесвећених цркава, манастира и других црквених објеката у рату. На подручју Пакрачке епархије у Другом светском рату уништене су 54 цркве, а 21 је оштећена. У поратном периоду комунистички режим, потпомогнут притајеним националистичким снагама, онемогућавао је и спречавао обнову и заштиту српских цркава, манастира и књижница. Тако је део тог опљачканог црквено-уметничког и другог историјског блага Епархије пакрачке враћен из Загреба тек 1985. године. У поводу обележавања 300-годишњице Велике сеобе Срба обновљена је и отворена 1990. стара Епископска књижница у Пакрацу, једна од највреднијих националних целина и ризница у Српској Цркви. Ову струну библиотеку основао је још Патријарх Арсеније III Чарнојевић, а сваки пакрачки, односно славонски Епископ остављао је своју библиотеку овој централној епархијској књигохранилиници. Књижница је отворена захваљујући стручњацима Народне библиотеке Србије који су боравили у Пакрацу и за три године средили фонд и израдили каталог.

После само две године почиње крвав грађански рат и потомци црквенорушитеља из Другог светског рата поново су срушили 39 цркава а 41 знатно оштетили у Пакрачкој епархији. Епископска резиденција у Пакрацу, једно од најстаријих барокних здања из 1732. је опљачкана, гранатирана и демолирана. Саборни храм је минирала хр-

ватска војска и том приликом је изгорео иконостас и други црквено-уметнички предмети. Пред православни Божић 1996. миниран је, унутар рушевина храма, гроб блажено-почившег пакрачког Епископа Емилијана. У Пакрацу је ван ратних дејстава спаљено преко 80% црквених здања и уништено и покрадено преко 7.000 икона. Скрнављење и демолирање храмова је вршено разбијањем Часне трпезе, а иконе са иконостаса су избодене или спаљене, како би се српски православни народ поред затирања и духовно повредио. У овом духовном геноциду над српским народом, његовом културом и цивилизацијским тековинама нестале су бројне иконе и друге црквено драгоцености из ризнице старе Пакрачке епархије. Део стародревних књига је опљачкан и продаје се широм бивше Југославије и Европе. Намера је била смишљена – требало је уништити аутентична свеђочанства и духовно памћење српског народа на овим просторима. Током 1991–1993. године у Владичанском двору је био смештен Штаб Министарства унутарњих послова Републике Хрватске.

А управо обновљена Епископска књижница је делимично спасена захваљујући Хрвату Ивану Хитију, професору из Вараждина, који је 1992. на своју руку покупио разбацане књиге ове највредније националне библиотеке, које су лежале по порти после гранатирања и пљачке, и однео их у Загреб. Због овог херојског дела, на предлог Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве доделио му је високо одликовање СПЦ – Орден Светог цара Константина. Он је први Хрват кога је одликовао српски Патријарх.

Разговор са професором Иваном Хитијем, добротвором ордена Светог цара Константина



Србија се поноси Иваном Хитијем

Разговарала Славица Лазић

Због херојског дела, на предлог Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве доделио је Ивану Хитију високо одликовање СПЦ – Орден Светог цара Константина.

Он је први Хрват кога је одликовао српски Патријарх.

Рођен је 1946. године у селу Шпишић, Буковица поред града Вировитице у Хрватској. Сећа се да је у време детињства у селима Гаково, Ператовица, Шпишић и Буковица живело пуно породица православне вере са којима су се његови родитељи дружили и међусобно посећивали верска богослужења – одлазили једни другима на мисе и литургије. После основне школе одлази из села у Загреб јер га ниједна средња школа у Вировитици није хтела примити. Разлог – у време Другог светског рата отац му је био добровољац, а не партизан. Завршио је у Ријеци два факултета, машинство и педагогију, оженио са Анициом. Живи у Срачинцу крај Вараждина. Био је двадесет година професор у средњим школама. Као добровољац се пријавио у Хрватску војску где се посветио бризи за мртве и рањене, а својим новцем је куповао и храну за избеглице. Оба сина су факултетски образована. Емил живи у Канади а

Јулијан је, после уручивања Ордена Светог цара Константина његовом оцу, остао без посла у Загребу.

Отказ хрватском издајнику

Шта за Вас значи Орден цара Константина који Вам је уручио српски Патријарх Иринеј?

– Орден Светог цара Константина уручио ми је 19. фебруара лично српски Патријарх Иринеј за испољене хришћанске и људске вредности показане кроз личну жртву и велики допринос у спашавању библиотеке и ризнице Епархије славонске. Додељени орден је на понос мени, мојој породици, мојим пријатељима у Хрватској и Србији, али и многим незнаним људима који су ми честитали путем интернета, поштом, телефоном. Они други, злонамерни људи којих је увек било и биће, нису вредни помена.

Како је ту вест примила Ваша породица, а како хрватска јавност?

– Не верујем да је било иједног дневног листа који није објавио информацију о том лепом и хвале вредном гесту Српске Православне Цркве, са или без интервјуја са мном. Вест је објавила и Хрватска телевизија. Моја супруга Аница је лично присуствовала том свечаном чину. Син Емил из Канаде и његова супруга Мирела послали су ми велику честитку уз речи „Поносимо се тобом, следићемо твој пример!“ Мирела је, узгред да напоменем, Српкиња. Син Јулијан ме је загрио и расплакао се уз речи „Најзад се и тебе неко сетио за сву ону патњу коју су због хвале вредних поступака проживео!“ Јулијан тада још није знао да ће недељу дана касније и он добити отказ на радном месту.

Да ли сте знали док сте спашавали пакрачу библиотеку и српско црквено-уметничко



благо, колико је оно драгоцено српском народу?

– Нисам знао. У мом сећању је страшна слика Немаца који су тридесетих година прошлог века поносно палили књиге. Немачка армада је почетком Другог светског рата спалила Националну библиотеку у Београду. Све време сам мислио о томе да када уништиш неко уметничко дело, више га никада нико неће можи створити поново. Током људске историје много је књига и уметничких дела неповратно уништено само зато што можда неко није знао читати или ценити туђе.

Владичански двор је био миниран и у рушевном стању. Да ли сте се плашили, откуда Вам таква храброст? Зашто сте ризиковали живот да спасете културно и духовно благо Срба?

– На брифингу касно увече у Бјеловару заповедник VI зборног подручја, пуковник Јерзечић, ми је гурнуо папир преко стола и заповедио: „У Пакрацу се још налази део 104. вараждинске бригаде – са њима организујте да се сутра зграда Владичанског двора спали! Пазите, вероватно је минирана!“ Питao сам се – зашто уништити, зар није било дosta несреће, ја то не желим, ја то не дозвољавам, то је уметничко благо. Ујутро сам дошао сам у Пакрац у коме је већина мојих бивших ученика држала страже. Врата православне цркве су била одбачена од експлозије, са безброј ситнијих оштећења од метака, Владичански двор у рушевини, а по разбацим књигама и иконама у дворишту је падао ситни снег. И кућа може бити рањена. Упркос довикувању бивших ученика: „Професоре, изгубићете главу, унутра су мине, то је српско“, ушао сам и видео предивне књиге и иконе. Тражио сам од пуковника да организује акцију спашавања, али је он рекао да има пречих послова. Као велики љубитељ уметности и књижевности одлучио сам да урадим приватну акцију спашавања. Користећи се војним чином, ангажовао сам неколико војних и цивилних возила, моје бивше ученике из Вараждинске бригаде и добио два сарадника Националне

свеучилишне библиотеке из Загреба. За два дана смо сакупили књиге и иконе по улицама и двориштима, утоварили у три камиона и превезли у Универзитетску библиотеку у Загребу. Добио сам писмену потврду да се благо тамо налази. И данас поседујем тај документ чију сам фотокопију послao Патријарху Павлу поштом, али никада нисам сазнао да ли је он то писмо добио. Искористио сам ту прилику и одвезао и књиге из Градске библиотеке Пакраца која је била у рушевном стању у библиотеку Бјеловар. Када је све било готово после пет дана поднео сам извештај. Јерзечић ми је лјутито одговорио да сам одбио наређење да спалим Владичански двор и да за мене више ту нема места јер сам издајник. Могу да бирам између повратка кући или босанског фронта. Назвао сам супругу и она је била јасна: „Твоје kostи по Босни нећу тражити. Врати се кући, како смо до сада живели, живећемо одсад.“ У градској управи где сам радио на месту шефа одсека за просвету, културу, спорт и техничку културу сачекао ме је отказ зато што сам помагао непријатељу. Никога није интересовао одговор – „Ја сам се само придржавао Женевске конвенције“.

Иди код Срба да радиш

Да ли сте били мобилизовани или сте у рат отишли као добровољац?

– Када рат траје истина и правда утихну. У рат сам пошао својом вољом, помало романтично. Супруга ми се ругала – погледај, комшија је у рату! У Народној одбрани су ме одбили јер им интелектуалци не требају, кажу: „У рату само праве проблеме.“ Одбили су ме као волонтера и у Црвеном крсту. Заповедник оперативне зоне Бјеловара пуковник Јерзечић ме је прихватио да будем његов помоћник за психолошко-планско деловање. На ратиште сам кренуо са фотокопијама из Женевске конвенције о ратним правима. Ставио сам их на сто и одлучно рекао Јерзечићу да ћу се придржавати свих тачака те конвенције, што очекујем и од њега. Које су тачке, пита.



Црква Рођења Пресвете Богородице на Гавриници, Пакрац; фото: <http://eparhija-slavonska.com/>

Прочитам – не убијајте заробљене војнике, рањене сакупите с бојишта и однесите их на медицинску негу, цивиле штитите од малтретирања, не крадите имовину цивила, не рушите културне објекте, споменике, музеје. Рекао је бесно да је то глупост. Задржао ме је укупно 45 дана, док нисам спасао уметничко благо из Пакраца.

Да ли су књиге које сте однели у Универзитетску библиотеку у Загребу пописане, када ће бити враћене у Пакрац?

– Нисам то успео да сазnam јер немам овлашћења. Када човек спаси некоме или нечemu живот, тада треба целог живота да брине о томе. Тако сам и ја у више прилика писао Министарству културе Хрватске и молио за обнову Владичанског двора и цркве. Двор се на моје задовољство обнавља, додуше споро. Остало је мало Срба православне вере, тако да се доводи у питање обнова цркве. Сигуран сам да неће проћи много времена када ће се уметничко благо трајно вратити из Загреба у Пакрац. Надам се да ћу бити позван да присуствујем том чину.

Шта сте све доживели после рата Ви и Ваша деца и супруга због спасавања српског духовног блага? Српска штампа пише да сте добили отказ, да сте радили 16 година до пензије на грађевини, орали и копали јер нико није хтео да Вас запосли, да сте добили и батине. Шта је од тога истина?

– Све је истина! Најтеже је било деци и супрузи јер сам био без посла, а

Вратишти фонд Епископске књижнице из Загреба

Каталоге библиотеке Епархије славонске пописали су стручњаци Народне библиотеке Србије и ондашњи Епископ Лукијан 1990. године и предали их нашој и светској духовној јавности на основу чега знамо шта је све садржала библиотека. Епископ славонски Лукијан је позвао истовремено и стручњаке Националне срећучилишне библиотеке из Загреба за помоћ, али је позив остао без одговора. Каталози су штампани под насловом „Српске рукописне и штампане књиге у Славонији од XV до XVIII века“ (овим каталогом се обележио велики јубилеј триста годишњице сеобе из 1690.) и „Листови и часописи: каталог“. У фондовима Епископске књижнице у Пакрацу, поред осталих рукописа, било је 112 србуља, највише чуваних и сачуваних у једној српској библиотеци, што чини њену највећу вредност. Рукописне србуље славонских библиотека су споменици српске писмености, литургијске православне српске књижевности и српске преводне књижевности. Библиотека која је делом опљачкана, а делом се још налази у Загребу, садржи књиге које упечатљиво говоре о богатству духа и висини теолошке и философске мисли Срба у Славонији. У Сектору за заштиту културног наслеђа Министарства културе РС су нам рекли да је захтев за повраћајем културних добара у надлежности СПЦ и да Међудржавна комисија за повраћај културних добара заседа само када је међудржавни повраћај, а ово то није?! У секретаријату Владике Саве добили смо информацију да је мали део књига враћен и да се налази у Митрополији у Загребу, јер Епископски двор у Пакрацу није обновљен. Нису имали подatak да постоји Каталог библиотеке Епархије славонске. Каталог који су урадили стручњаци НБС је једино сведочанство о вредности ове библиотеке и валидан документ за њено враћање из Загреба.

они повремено питају – А шта ти је то требало?! Мени ништа није тешко да радим јер сам сељачко дете. Врћали су ме и говорили – спашавао си српско благо, сада иди код Срба да радиш, а ја сам им говорио да сам спашавао људско и светско благо.

Нада у суживот

Зашто Ваши суграђани нису разумели овај хумани гест?

– Зато јер су били заслепљени мржњом коју су највише сејали мас-медији. Највише ме је заболело што ми прво моја Хрватска није захвалила за овај подвиг, једино је српски Патријарх препознао вредности мого чина.

Да ли бисте урадили исто?

– Када све саберем колико смо мого породица и ја пропатили, када ми син у сузама каже: „Због тебе сам добио отказ“, када је због наведених разлога моја пензија мала, када знам да су и Исуса разапели само зато јер је људима помагао и чинио добро, због свега тога добро бих размилио да ли би урадио то исто поново.

Колико сте поштовања Женевске ратне конвенције видели на ратишту?

– Колико је мени познато с обе стране мало или ништа. У Хрватском

ратном заповедништву нико није имао факултет. Мобилизоване војнике нису психофизички прегледали лекари и психолози, нису вежбали, нити их је ико учио о ратним конвенцијама. Ка-

да сам доживео 1991. на саму Нову годину да ме моји бивши ђаци из Вараждинске бригаде избезумљено клечећи моле за помоћ држећи у рукама слике својих најмилијих: „Професоре, спасите нас“, шта рећи осим да је то био братоубилачки рат, непотребна кланица невиних људи. Али и злих људи који узму оружје и правду у своје руке, такви се нађу и данас. Сећам се када сам почетком 1992. у Грубишном пољу апеловао да се спашавају сва деца и сви рањени, лекар који ме је подсећао на Менгелеа ми је одбрусио – Хити, будеш ли писну још једну реч, нећеш доћи до Бјеловара! Божје, не поновило се!

Колико је било Ваших суграђани који су помагали српском народу, о којима не знамо готово ништа?



Фото: Манастир Лепавица

– Мојих суграђана није било. У другим местима верујем да је било, не знам. О томе би требало истраживати. Нека Бог помогне онима који на овој земљи налазе утеху да живе заједно једни са другима. У сваком народу има природне лепоте која ствара уметничка дела непоновљиве лепоте и вредности која ће кад тад испливати на површину ако им се пружи шанса. То је нада у суживот сутра за коју се треба ухватити. Морамо деци и породици оставити поруку да смо постојали. Од када сам добио орден од Патријарха Иринеја, сви се питају – ко је тај фамозни Хити? Од хрватске владе, Јосиповића или министра културе нисам добио ни један редак захвалности. Још увек је у главама људи који су на власти страх и ограничење.

— 1700 година од Миланског едикта —

Непролазне вредности Миланског едикта

(први део)

гр Мирко Сајловић

Милански едикт је највеће дело Светога цара Константина, његова идентификационија карта – *Мајна карта* (*Magna carta*) или платформа његовог сведела.

Прослава сваког јубилеја, осим његовог свечаног дела, прилика је да се још једном преиспитају и његова савремена достигнућа. Тако је и поводом прославе јубилеја 1700 година од издавања Миланског едикта (313. г.) одржано већ неколико међународних научних симпозиона, а неки ће тек бити одржани. На истим се чини напор да се дâ савремена контекстуализација вредностима одлука Миланског едикта, тј. да се једном преиспита значај његових одлука у прошлости како би се на основу проверених сазнања тражили одговори на савремене изазове и оријентирне тачке за будућност. У том контексту покушавају се сагледати универзалне и непролазне вредности одлука Миланског едикта кроз призму многих савремених друштвених питања као што су: питање верских слобода и међурелигијске толеранције, питање квалитета односа Цркве и секуларне државе, питање међухришћанског зближавања, универзалних хри-

шћанских вредности и идеје хришћанског јединства.

Прослава 1700-годишњице од издавања Миланског едикта заиста јесте прилика да се у светлу савремених научно-историјских достигнућа покушају дати одговори на многе недоумице везане за личност цара Константина, његову историјску епоху и његово дело. Несумњиво, Милански едикт је највеће дело Светога цара Константина, његова идентификационија карта – *Мајна карта* (*Magna carta*) или платформа његовог сведела. Стога је и прослава јубилеја Миланског едикта неодвојива од свете личности цара Константина који га је осмислио, прогласио и спровео у дело. Царев проглас едикта суштински је означио увођење новог момента у религијску политику царства, као и почетак заживљавања новог вредносног система античког друштва. Остварење одлука Миланског едикта у реалном културолошком обрасцу античког друштва, тј. у контексту базичних

цивилизацијских идеја античког света, било је могуће у Константиново време. То стога што, поред Константинове генијалне личности, успеху његовог дела је посредовала и тровековна припрема у виду блиског сусрета хришћанства и античке културе. Дакле, за данашње сагледавање одлука Миланског едикта, неопходно је на првом месту имати у виду грандиозну личност првог хришћанског цара, цивилизациске тековине античког света, садржински нове идеје промовисане едиктом, као и Константинов начин њихове интерпретације античком свету. Процена, пак, историјског значаја едикта не ограничава се само на Константиново време већ се протеже до нас. Такође, истинска вредност идеје едикта не тумачи се сама по себи тј. као наречена идеја у самом тексту едикта, већ у њеном реално оствареном друштвеном контексту и то од античког света до данас. Текст едикта, његов проглас и имплементација јесте само најава званичног су-

живота хришћанских и античким аксиома, најава новог цивилизацијског поретка. Почек од Миланског едикта па током потоњих векова, хришћанске универзалне идеје ће се компатибилно препознати и саживети са универзалним идејама грчко-римског света. Овде пре свега мислимо на фундаменталне цивилизацијске идеје античког света – римско право и грчку философију, које ће у симбиози са хришћанством добити свој критички суд и хришћански метаморфозу. Тиме ће све проверене вредности античке цивилизације добити печат хришћанског идеолошког израза, а хришћанство постати носилац нове (хришћанске) цивилизације.

Данашњи покушаји сагледавања значаја одлука Миланског едикта и његових непролазних вредности, и при томе, ради лакшег њиховог препознавања, покушаји дедукције шта је хришћанско а шта античко у њима, испостављају се вишеструком сложеним. Одговор на питање: „Које су то универзалне и непролазне вредности Миланског едикта?“ бива бивалентно сложен како због његове античко-хришћанске садржине, тако и због краткорочног и дугорочног значаја одлука едикта. Краткорочно посматрано, прогласом верске толеранције Миланским едиктом 313. године стављена је брана на 250-годишњи прогон хришћана од стране римске власти. Њиме је хришћанима била загарантована слобода практиковања своје вере, враћена отета имовина, а Црква призната пред римским правом као легитимни правни субјекат. Тиме је хришћанство, та мала заједница која је бројала 10–15% укупног броја римског становништва, у правном погледу постало равноправно признато са свим другим званичним римским религијама. Ипак, већ од самог момента



издавања едикта приметна је Константинова – више него толерантна, царска наклоност ка хришћанима која ће временом бити све очитија и прерасти од цареве „религијске толерантности“ до његове јавне потпоре у друштвеној промоцији Цркве. Управо царева подршка Цркви Христовој, његово лично залагање на имплементацији одлука Миланског едикта и давање истим ширих овлашћења, било је од суштинског значаја за заживљавање новог верског, религијског и духовног поретка у империји.

Верска политика цара Константина Великог испоставља се као кључна не само за имплементацију одлука Миланског едикта у његово време, већ она представља камен међаш и потоњег тока историје Цркве као

и свеукупне историје римске империје. Њена величина се не огледава само у томе што је један римски цар осигурао принцип слободе свим религијама (иако се хришћанство принципијелно не може сврстати у религију) или због тога што се лично обратио у хришћанство, једну од многих „религија“ царства, него углавном због тога што је њеном идеолошком иницијативом доведена у близку везу, и на крају надомештена грчко-римска космоцентрична (пантеистичка) теорија са одговарајућим театропоценничким учењем хришћанства. Тако, врло јасне историјске чињенице, као што су успостављање правног начела толеранције према хришћанству и сам чин Константинове верске определености за хришћанство, губе ➤

на значају пред далекосежним историјским последицама на верско-културолошком и идејно-политичком плану које је донело Константиново преобразитељно време. Од његовог времена успоставиће се извесне „константе хришћанског менталитета“. То су нове, хришћанске идеје имплементиране у животу грчко-римског друштва, које ће се показати као универзални појмови дугог трајања на којима ће се изградити чврсти обрасци веровања, мишљења и понашања свих Ромеја.

Константиново доба може се генерално окарактерисати као завршна етапа Диоклецијанових великих друштвених реформи којима је превладана велика криза III века. По неком неписаном правилу или закону дијалектике живота, управо велике „кризе“ (друштвене или личне) и њима изазване потребе промене (друштвених реформи или личног преображења) отварале су и нове животне хоризонте. Време кризе се пројављује као време преиспитивања старог и опипавање новог, време када се неке неупитне животне и друштвене норме релативизују у трагању за новим формама. Супротност нових према старим начелима живота, сагледавање идеала који још нису остварени али се као задаци живота намећу, и осећај пролазности свега што се сматрало стабилним и вечним, одликује оно што се зове криза живота. У тим моментима пред человека се постављају нека егзистенцијална питања: одакле све долази и куда води. У таквој духовној атмосфери човек осећа одговорност за оно што јесте, а још више за оно што би требало да буде.

Историјска коинциденција, или Божији промисао, била је да је и Константин доживео дубоку личну кризу и свој преображеј у време већ изведенih друштвених реформи римског друштва. Како нам



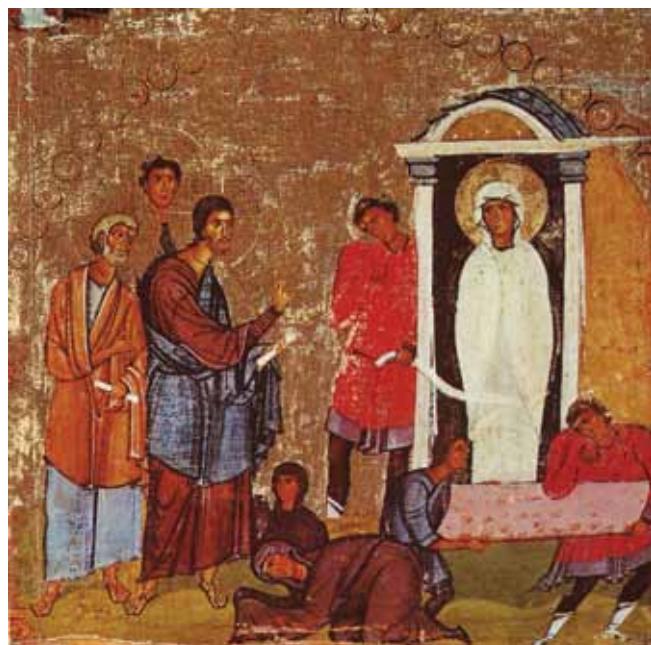
Фриз на Константиновом славолуку у Риму (око 315. г.), детаљ: у средишту се налази представа Св. цара Константина (оштећене главе)

описује Јевсевије Кесаријски – царев биограф, Константина је пред битку код Милвијског моста (27–28. октобар 312) ухватило расположење безнађа и премишљања шта чинити, јер су изгледи на успех у битки били веома мали. Његовог противника Максенција штитили су не само неосвојиви бедеми града Рима већ и дупло већа војска од Константинове. Налазећи се у безизлазној ситуацији, Константин поставља себи питање – „ког бога би требао да изабере“ како би се уз његову помоћ извукao из постојеће ситуације. Избор „бога“ он повезује са својим војним успехом. У датом тренутку, dakле, иако је питање било егзистенцијалне природе, видимо да је Константин првенствено тражио смисао своје војне и политичке службе. После свих догађаја код Милвијског моста – чудесног виђења светлосног Крста на небу са натписом „Овим побеђуј“, Христовог јављања у сну Константину „заједно са појављеним на небу знаком“ и наредбом „да направи знамење истоветно виђеном на небу и да га у биткама употреби у прилог заштите“, те сам ток битке у којој су се обистинила виђења, Константин је кроз личну кризу доживео и лични преображеј. Од овог момента Константин прихвата

хришћанског Бога. Но, његово виђење лица Божијег и његов преображај није био „хришћански конвенционалан“, није био истоветан преображају, рецимо, Апостола Павла. Ученом фарисеју Павлу, по виђењу Христовог лица пред Дамаском, одмах су били јасни сви старозаветни месијански наговештаји и смисао Христове спаситељске службе. Код Константина је то другачије. Он и по своме преобраћењу остаје у контексту грчко-римске културе и друштвног поретка. Јављање Христа он доживљава као одговор на његову молитвену молбу, али и као потврду свога царског звања и његове улоге у друштву. Пратећи даље његов живот можемо слободно рећи да је од овог момента – непосредно после Милвијске битке, Константин доживео на њему својствен истински преображај и тиме постао први хришћански цар Римске империје. До краја свога живота Константин је остао веран виђењу и догађајима код Милвијског моста. Непатвoren, нелицимеран и доследан у својој вери, знао је како да исту преко универзалних (општечовечанских) вредности античке епохе преточи у слово закона Миланског едикта.

— наставиће се —

Поступност продирања владавине смрти у Старом Завету и поступност Христове победе над смрћу у Новом Завету



Васкрсење Лазарево, Синај, 12. век

Различита васкрсења у Новом Завету

Бојан Бошковић

Чудо којим је Христос највише задивио Јudeјце, по сведочењу Јеванђеља по Јовану је васкрсење Лазара. Ипак, то није било једино чудо васкрсења мртвих које се помиње у Јеванђељима. Синоптичка Јеванђеља приповедају о томе како је Христос оживео кћер Јаира, старешине синагоге. Ово васкрсење хронолошки претходи васкрсењу Лазара. Оно по чemu је Лазарево васкрсење било различито од претходног је то што је Христос оживео Лазара у четврти дан од његове смрти. Јаирову кћер Христос је васкрсао непосредно након њене смрти. То што је Христос оживео человека који је био већ више од три дана мртав је било од сушигинског значaja за Христове

савременике, будући да су они сматрали да труљење тела наступа после трећег дана. Због тога и Јеванђелист посебно наглашава да је Лазарево тело већ заударало у гробу. Са овим је у вези то што је Христова смрт била тродневна. Три дана су период који је с једне стране довољан да се утврди да је Христова смрт била стварна, а с друге да се трулежност није дотакла његовог тела, по речима Псалма: *Јер Ти нећеш дойустити да свештац твој види труљења.* Ово указује и на то да нетрулежност Христовог тела није нужно својство његовог тела, него је последица његове сједињености с божанством, као што је то и његово васкрсење.

Из овога видимо да постоје

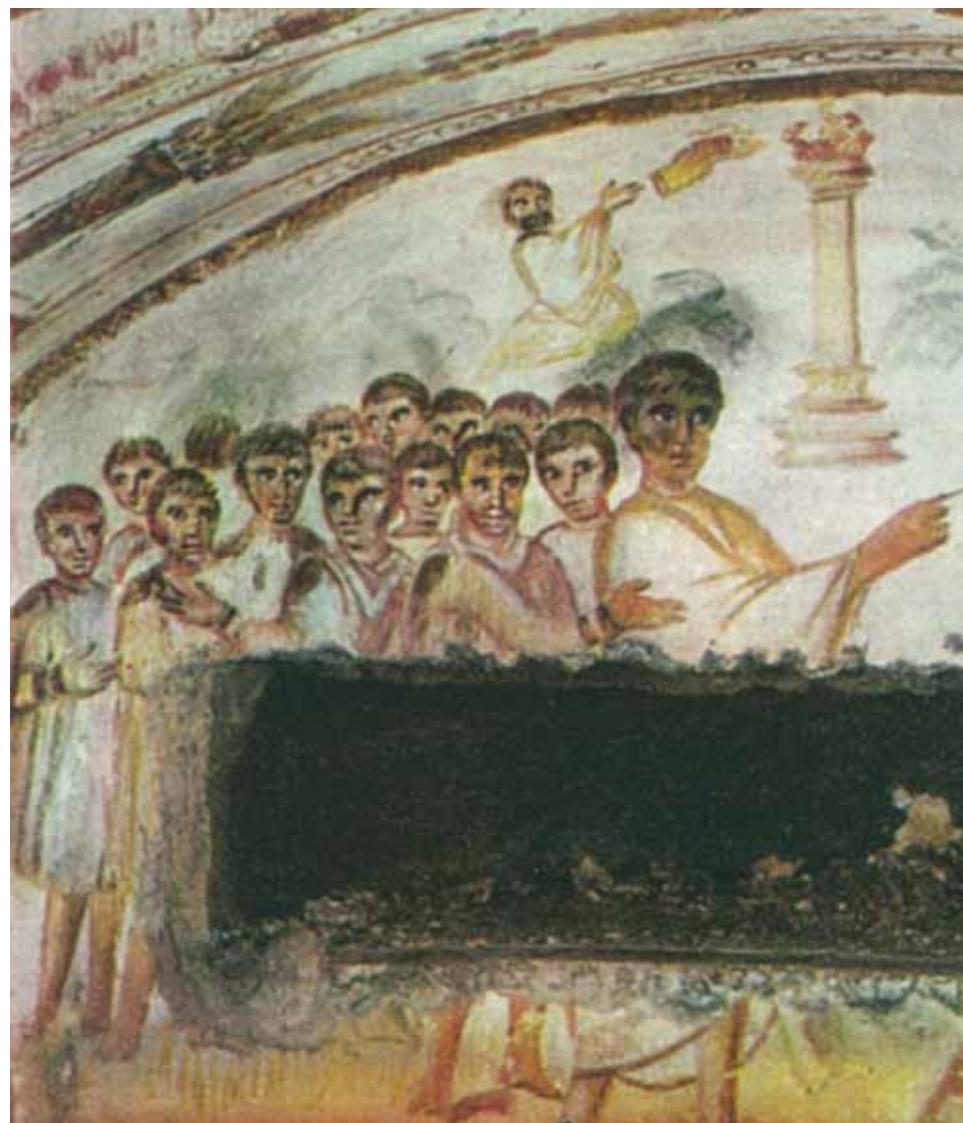
различите врсте васкрсења које се помињу у Светом Писму и предају Цркве. Покушаћемо да систематски изложимо које су то врсте васкрсења, по чemu се разликују и какав је њихов значај.

Прва врста васкрсења је поменуто васкрсење Јаирове кћери. Оно спада у исти ред са много бројним чудима исцељења која је Христосчинио. Ни Јеванђеља га не наглашавају посебно. Основна одлика оваквих васкрсења је да су умрли оживљени скоро непосредно након смрти, и да су након тога „нормално“ наставили свој живот и на крају поново умрли. Оваква чудотворна васкрсења су и пре Христа чинили пророци и након њега апостоли и светитељи. Про-

рок Илија је оживео сина удовице која га је примила у свој дом кад је био у прогонству. Слично је учинио и пророк Јелисеј загрејавши тело умрлог младића. Апостол Петар је оживео умрлу ђаконису Тавиту речима: *Тавита усъзани*. И у житијима светих постоје примери оваквог васкрсења. Св. Ђорђе оживљава умрлог човека као сведочанство истинитости своје вере, након чега чаробњак Атанасије постаје хришћанин и састрадалник овог светог мученика. Сачувана је, такође, и необична приповест о томе како је Преподобни Сисоје оживео дечака мимо своје воље, пошто из смирења то није хтео да учини вољно. Осим што се по свом узроку ова васкрсења разликују од реанимација које се врше у савременој медицини, разлика је још и у томе што васкрсли бивају у потпуности излечени. Васкрсења која су учинили пророци имају још и типолошки значај.

Друго је васкрсење Лазарево. Због времена које је Лазар провео мртав, ово васкрсење није победа само над *обамрошћу* тела, већ и над његовом *шрулежношћу*. Зато је ово васкрсење за корак ближе коначној победи над *смрћу*. Да ово васкрсење није потпуно ослобођење човечанства од власти смрти, показује пре свега то што је Лазар након одређених година живота поново умро. Ово васкрсење је припрема и најава за васкрсење Христово. Овим чудом је Христос показао ученицима да он има власт над смрћу и да ће када га убију и он васкрснути. Ово је било битно да би они могли да поверију у његово васкрсење када им буде објављено и да му буду сведоци.

Треће, најмање јасно описано је васкрсење „многих светих“ које помиње Јеванђелист Матеј. Он не каже јасно о којим светимљудима се ради, ни када су они умрли, већ само да су они оживели на дан Христове смрти (или, опет није сасвим јасно из текста, на дан васкрсења) и да



су их многи видели у Јерусалиму и околини. Ова васкрсења коинцидирају са Христовом смрћу и васкрсењем као победом над смрћу и њено су сведочанство и последица. Није наведено да ли су ти васкрсли људи поново умрли или су мистериозно нестали, тако што су евентуално вазнети као Енох и Илија. Иако је могуће да се ради о људима који су били чак много дуже мртви него Христос и Лазар, њихово васкрсење је, на неки начин, само пропратни ефекат Христовог васкрсења, а њихова тела, са великим извесношћу можемо тврдити, су била иста онаква каква су била и пре њихове смрти. Сав акценат овде се ставља на њихово сведочанство и проповед Христовог васкрсења, а тиме и његовог месијанства Јудејцима.

Четврто по редоследу, је васкрсење Христово. Оно што првенствено разликује Христово васкрсење од раније поменутих је да Христос није поново умро, него се вазнео и седи с десне стране Бога Оца. Ово је коначна победа над влашћу смрти над човечанством. Христос ову власт укида доносећи у историју Царство Божије, које постаје коначна судбина творевине, уместо да то буде смрт. Друго што је значајно да је Христово тело другачије него што је било након васкрсења. Оно има особине којима материјалност није укинута, него је преображене. Вакрсли Христос може да буде опипан, може да једе заједно са апостолима, има ране које су га усмртиле (ово је у вези са тим да је он једини од свих вакрслих



Васкрсење Лазарево, фреска, катакомбе Via Latina, Рим, 4. век

који се помињу који је умро насиљно, не од болести) али може и да прође кроз затворена врата. Затим, он није видљив онима који нису у поверовали у њега, можемо рећи онима који га нису познали и заволели. Тако га Марија Магдалина и када га види у први мах не препознаје док јој се не обрати. Лука и Клеопа га препознају тек у ломљењу хлеба. Важно је напоменути да постоје јасне назнаке да се васкрсли Христос јавља ученицима увек само у евхаристијском контексту – на то указују затворена врата, заједнички обед – ломљење хлеба је назив за Евхаристију првих хришћана. Христово васкрсење, дакле није средство убеђивања у то да је Христос Син Божији, него је потврда и сведочанство онима

који верују, али и догађај у коме само они и могу да учествују.

Пето је опште васкрсење мртвих. Иако је Христос победио смрт, учинивши је пролазним стањем, а не више вечном судбином бића, она и даље сапостоји у историји са његовом победом, која остаје стварност будућег Царства Небеског. Опште васкрсење мртвих је коначно остварење Христовог васкрсења у свима и за све. Оно је стварност будућег века у коме ће сва творевина имати вечни живот и непропадљивост у заједници са Богом који ће бити све у свему.

Оно што можемо да закључимо је да је у Новом Завету описана поступност Христове победе над смрћу. Од укидања онога што смо назвали обамрlost тела, преко победе над трулежно-

шћу, до победе саме смрти Христовим васкрсењем и актуализације ове победе у свим људима, која је догађај Будућег века.

Поставља се питање, који је смисао ове поступности. Једна од битних ствари је свакако мистагошки карактер ове поступности. Заједно са многим чудима која је чинио, ова васкрсења имају карактер поступног увођења верујућих у тајну да је Христос онај који има власт над смрћу, и да ће је у будућем веку у потпуности укинути. Друга ствар је то што постоји поступност овладавања смрти над човечанством у приповестима из старозаветне Књиге Постања.

Од рајског живота до потпуне смрти једног конкретног људског бића, воде нас два чина злоупотребе људске слободе. Први чин који води ка смрти је преступ Адама и Еве. Прародитељи после овог чина нису умрли, али њихов живот, без заједнице са Богом је изгубио перспективу бесмртности коју је имао у Рају. Они су постали подложни болестима, старењу, морали су да се труде да опстану у животу. Други чин је убиство Авела. Тек након овог Каиновог чина насиља, смрт у потпуности овладава човеком.

Стари Завет овом поступном шћу наглашава улогу људске слободе у пореклу смрти. У Новом Завету, обрнутим редоследом, Христос исцељује последице злоупотребе људске слободе побеђујући смрт у свим њеним појавним облицима. Оно што је важно он то не чини без улоге слободе других људи. И васкрсењу Јаирове кћери и Лазара, претходе позиви Христу од стране људи близских умрлим (Јаира и Лазарових сестара – Марте и Марије) праћени вером, да нешто учини по питању њихове смрти. Тако Христос чини да слобода, пројављена кроз веру у Христа, Јаира и Лазаревих сестара доприноси победи вечног живота над смрћу, наспрот сумреној слободи прародитеља и Каина.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма



Христов улазак у Јерусалим, мозаик у џужном Трансепту Палатинске капеле, Палермо, 12. в.

Цвети – почетак страдања Господњег (Мк. 11, 1–11)

гр Предраг Драјушиновић

Христов улазак у Јерусалим у сва четири Еванђеља представља увод у опис његовог страдања (Мк. 1, 1–11; Мт. 21, 1–11; Лк. 19, 29–36; Јн. 12, 12–18). То је догађај који Исуса Христа неповратно одводи на крст. Описи Христовог уласка у Јерусалим се незнатно разликују у четири Еванђеља. У прилогу који следи пратићемо текст Еванђеља по Марку (11, 1–11).

Пут у Јерусалим: пут ка крсту

У Еванђељу по Марку евидентна је подела Исусовог живота на три целине. У првом делу (Мк. 1, 1 – 8, 26) Исус делује у Галилеји која је простор Божије присутности. У Галилеји Исус чини чуда и поучава своје следбенике. Други део Еванђеља обухвата Исусов пут у Јерусалим (8, 27 – 10, 32). На том путу су кључна места на којима он најављује

је своје страдање (8, 31; 9, 31; 10, 33). Трећи део почиње од Мк. 10, 33–34: „Ево идемо горе у Јерусалим и Син Божији биће предан првосвештеницима и писмо-знанцима и осудиће га на смрт и предаће га незнабошцима и наругаће му се и шибаће га и пљуваће га и убиће га и трећи дан васкрснуће.“ Еванђелист Марко представља Галилеју незнабојачку као место пројаве благодати Божије, док Јерусалим представља као место оспоравања и страдања Сина Човечијег.

Непосредни контекст

Пре уласка у Јерусалим, по изласку из Јерихона, Исус се суочава са Вартимејем, сином Тимејевим, који је слеп и просјак. Вартимеј у свом очајању два пута дозива Исуса: „Сине Давидов, Исусе помилуј ме!“ (10, 47–48). Исус га исцељује уз речи: „Вера твоја спасе те“ (10, 52). Која је

то била Вартимејева вера? Он је поверовао да је Исус син Давидов, дакле обећани Месија који ће доћи. Вартимеј није у Исусу препознао неког обичног чудотворца и исцелитеља, већ сина Давидовог, обећаног Месију. Вера Вартимејева ће бити управо оно што недостаје јерусалимским религијским ауторитетима. Оно што је један слепи пројац могао да препозна, од њих ће остати скривено. Заједно са Исусом ући ће у Јерусалим исцељени Вартимеј који је препознао Месију и одлучио да иде његовим путем (10, 52).

Догађај

Приближавање Јерусалиму и улазак у њега догађаји су који радњу Еванђеља интензивно драматизују. Исус се приближава Јерусалиму преко Витфазе и Витаније, код горе Маслинске (11, 1). Ова места нису баш

на путу до Јерусалима којим је Исус одлучио да иде из Јерихона, али то што Господ пролази кроз њих маркираће значај који ће она имати у даљој приповести (11, 12–14; 14, 3). Потом Исус наређује двојици ученика да оду у суседно село и доведу му једно младо магаре које нико није јахао досада. После краће перипетије коју је Исус предвидео ученици су успели да доведу магаре (11, 3–6). Ученици доводе магаре, стављају на њега своју одећу и он седа на њега. Он је окружен многим пратиоцима који су простирали своју одећу по путу пред њим, док су други резали и бацили пред њега гране од дрвећа (11, 8). Иако Еванђелист Марко не наводи старозаветни текст који су касније навели Матеј и Лука, Исусов акт је јасан. У моменту његовог уласка на магарetu испуњавају се пророчке речи: „Радуј се много кћери Сионска, подвикуј кћери Јерусалимска; ево цар твој иде к теби, праведан је и спасава, кротак и јаше на магарцу и на магарету, младунчету магарчевом“ (Зах. 9, 9; уп. такође Пост. 49, 11). У Еванђељу по Марку је нарочит нагласак стављен на последњи део проштва („на коме нико од људи није седео“, 11, 2). Окупљени око Исуса, „који су ишли пред њим и за њим“ (11, 9) узвикивали су речи из Пс. 118, 25–26: „Осана! Благословен који долази у име Господње! Благословено царство оца нашега Давида који долази у име Господње. Осана на висини!“ Ове речи су Јерусалимљани обично узвикивали долазећим ходочасницима. Међутим, у нашој причи речи узвикују не они који дочекују придошлице, већ они који долазе у литији са Исусом. Надаље, речи нису упућене ходочасницима уопште већ једној конкретној личности, Исусу, који седи на магарету (уп. Јн. 12, 13). „Царство оца нашега Давида“ које поздрављају окупљени око Исуса није пак царство које је Исус проповедао у Галилеји

(Мк. 1, 15). Он је проповедао долазак Царства Божијег, а не царства Давидовог. То показује да је личност Исуса Христа од самог уласка у Јерусалим изложена недовољном разумевању. Вартимеј је исповедио Исуса као сина Давидовог и на тај начин дао месијански путоказ. Међутим, да ли је Месија онај који доноси политичку слободу, повратак златних времена цара Давида или нешто друго, тек остаје да се види. У једном моменту и сам Исус је оспорио то да се Месија може називати сином Давидовим (Мк. 12, 35–37). Месијанска очекивања везана за политички моћног Месију давидовске лозе и крсна судбина Исуса из Назарета представљају камен спотицања за многе. У ст. 11 Исус са пратњом коначно стиже у Јерусалим. Он кратко улази у храм, осматра место своје будуће кратке месијанске делатности, место одакле ће ускоро кренути на Голготу. Храм је место у коме ће се пројавити суд над изабраним народом (13, 1–2; 14, 58; 15, 38). Потом се са ученицима упућује у Витанију. Они су сада његови стални пратиоци, сведоци трагичних догађаја који ће уследити.

Тумачења

Иако сва четворица Еванђелиста описују један след историјских догађаја, добар број тумача у раној Цркви је у причи о Христовом уласку у Јерусалим жељео да види причу са пренесеним значењем, те стога не изостају алегоријска тумачења. Тако се нпр. два ученика сматрају сликом мисије Цркве. Магаре и магарица – овде се комбинују различити називи за животиње код Мт. 21, 1–11 и Мк. 11, 1–11 су незнабоши и Јudeјци који чекају изван Цркве. Они који поздрављају Исуса „испред и иза“ су Јudeјци и незнабоши који су прихватили хришћанство. Ова кво тумачење је вероватно произашло из литургијског живота

Цркве који је увек тежио *посагашњењу* догађаја из прошлости, у циљу да их учини увек важним и актуелним за заједнице сваке историјске епохе.

Постоје и тумачења која указују на политичку димензију приче. Ако би се реч „осана“ превела као „снага/моћ“ онда би се могло сматрати да се мала обраћала Исусу као политичком ослободиоцу потлаченог народа. Није искључено, напротив врло је вероватно, да су многи разумели Исусов улазак у Јерусалим као демонстрацију и манифестацију политичке амбиције. Међутим, сам Исус свакако није имао ту жељу, што ће показати даљи развој догађаја.

Постоје и тумачења која наплашавају есхатолошку димензију приче. Исус улази у Јерусалим да страда и објави есхатолошки суд над изабраним народом. Његов улазак у Јерусалим је почетак краја, краја који су му наменили јерусалимски религијски ауторитети, а који је био наговештен још на самом почетку Еванђеља (3, 22; 7, 1).

Закључак

Улазак Исуса у Јерусалим на магарцу, окруженог следбеницима који су га прослављали као сина Давидовог, представља један недвосмислен месијански акт. Господ Исус Христос је најавио каква га судбина чека у Јерусалиму. Занимљиво је да Еванђелист не приповеда Исусову реакцију на кличање окупљених. Он је знао да је близу време када ће се узвици подршке претворити у смртну пресуду: „Распни га!“ (Мк. 15, 13). Исус је довољно пута покушао да предочи својим следбеницима природу свога месијanskог послanja. До краја га нису разумели. Док су прослављали тријумфални улазак у Јерусалим, Исус је знао да се креће путем без повратка, путем ка крсту.

Смисао и порука представе страдања у православној иконографији



Распеће Христово, манастир Дечани

Икона и слике страдања

Ирина Радосављевић

На икони се приказују и сцене страдања Господа Исуса Христа и хришћанских мученика, и те представе, начином на који су насликане, показују да је њихов простор такође простор Божијег царства, преображен и обожен.

Православна икона није само илustrација неког догађаја или неке личности. Она је место сусreta и заједнице са светитељем Божијим као оним који је у јединству са Богом, те целивајући икону целивамо њега, а кроз њега Бога са којим је сједињен. Поред тога, икона је и богословље исказано особеним ликовним језиком. Начин на који икона представља ликове светитеља или свештене догађаје носи посебну поруку која се тако преноси вековима. Простор иконе је простор не-пролазног Божијег царства, у

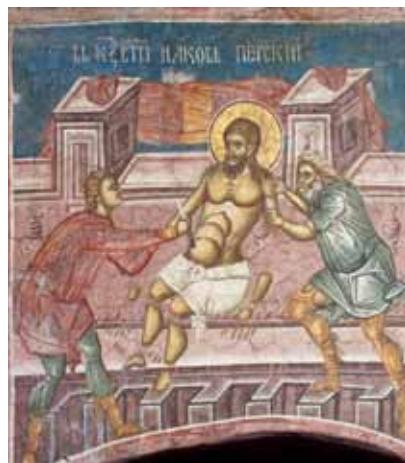
њему нема природне перспективе, већ такозване обрнуте која простор иконе отвара ка посматрачу. Светлост је слободна од природних оптичких закона, све је осветљено подједнако, ништа није неосветљено (осим демона), ништа није скривено, сви предмети се виде целовито, не заклањају једни друге, не прети им сенка или нестајање у дубини слике. Икона нам тако приближава свет преображен и сједињен са Богом – свет љубави Божије у коме је све пројето његовим нествореним енергијама симболизованим светлошћу.

То је свет без тамних и скривених места која могу бити извор страха или стрепње, свет отворен ка бескрају.

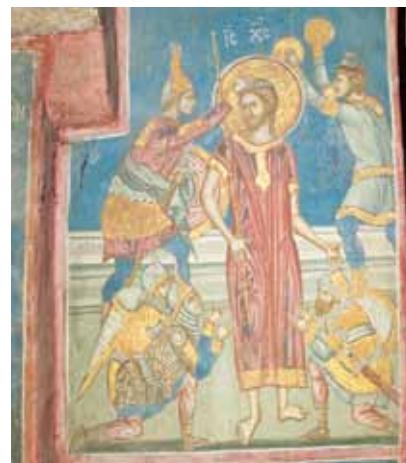
На исти начин, истим ликовним средствима, на икони се приказују и сцене страдања Господа Исуса Христа и хришћанских мученика. Дакле, и те представе, начином на који су насликане, показују да је њихов простор, такође простор Божијег царства, преображен и обожен. Како су онда на њима приказани историјски догађаји из живота Христа и хришћанских светитеља, посебно сцене страдања и му-



Детаљ житија Светог Георгија,
Новгород 14. век



Страдање Јакова Персијанца,
манастир Дечани



Ругање Христу,
манастир Дечани

чења? Откуд такве представе у Божијем царству. Један могући одговор, с обзиром на начин на који се третира сећање у Литургији, јесте да су те представе заправо сећања на догађаје који су се дододили у историји, али сећања из Будућег царства. Како те представе нису натуралистичке, детаљне и прецизне, претпоставићемо да се ради о једном прочишћеном и преображеном сећању чији циљ није да нам дају један исцрпан опис онога што се дододило нити само да нас шокирају страхотама тих мучних догађаја, већ нешто сасвим друго.

На икони Распећа Христовог, као и иконама мученика, влада необичан мир, нема агоније, нема крви и ужаса. Колорит је углавном ведар, интензиван. Чини се као да читава представа одише посебном лакоћом и неком скривеном радошћу. Лик онога који страда је озбиљан и смирен, нема никакве гримасе која би наговестила бол који преживљава. Нема пијетизма, нема јада и ужаса који жртва доживљава у сусрету са злом. Икона објављује истину о страшном догађају, али без помпе, патетике или претеривања који могу да изазову подозрење у истинитост описаног догађаја или у добронамерност саме представе.

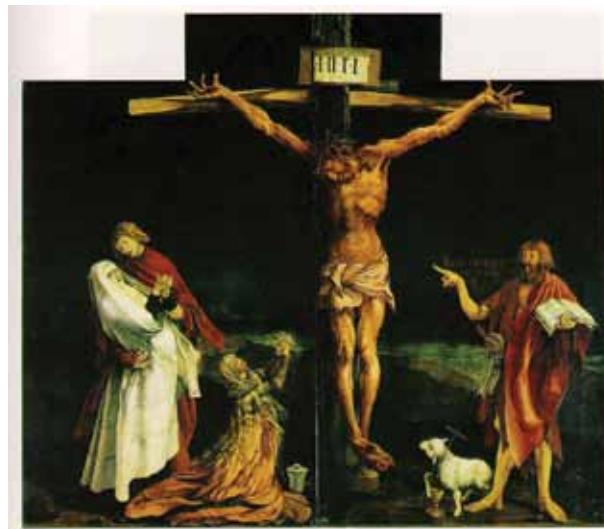
Онај који трпи страдање представљен је на икони као јак, стабилан и непомичан. Зло му суштински не може ништа. Зло није победник. Чак и ако му одузме живот, страдалник од Бога прима живот вечни и венац непролазне славе па оно што изгледа као страшан губитак и пораз, претвара се у победу и неизрециви добитак.

Икона чува достојанство жртве избегавајући да прикаже њено понижење и да експлицитно приказаним ужасима оживљава трауму. Она нам сапоштава истину да жртва својим страдањем није понижена нити ју је само опхођење зла према њој учинило безвредном и ништавном. Онај који трпи страдање на икони је представљен као јак, стабилан и непомичан. Зло му суштински не може ништа. Зло није победник. Чак и ако му одузме живот, страдалник од Бога прима живот вечни и венац непролазне славе, па оно што изгледа као страшан губитак и пораз, претвара се у победу и неизрециви добитак. Зло настоји да личност унизи, поништи, сведе на ствар са којом се може радити шта ти је воља, да је убеди да није достојна живота. Икона је ту да поручи да зло није победник нити

ће икад бити, да мученик није понижен и поништен, већ да је јак и диван тиме што је истрпео зло, а ако је пострадао до смрти да то није смрт већ улазак у вечност Божијег царства.

Притом, жртва никде на икони, па ни сам Господ Исус Христос, не ликује јер ће се о концу историје показати као победник. Жртва је увек озбиљна и немо и чврсто стоји, као прилепљена за догађај, показујући да је њена снага у томе што је била кадра „на страшном месту постојати“. Постојати и поднети своје страдање као нешто што је не може поразити макар страдала и до саме смрти.

Икона не жељи ништа сакрити. Сасвим је јасно ко је целат, а ко жртва. Јасно је да се одиграо страшан сусрет између зла и невиности. Оно чега нема, што је уклоњено из представе, јесу тежина и гнусоба зла. Целат је ➔



Матијас Гриневалд, Распеће



Јеронимус Бош, Ношење крста

приказан на исти начин као и жртва, осветљен божанском светлошћу, без икакве гримасе или назнаке која би на њега указала као на злотора, осим самог непријатељског покрета усмереног према жртви. На тај начин икона уклања нашу мржњу према злочинцу уздржавајући се од коначног суда који препушта Богу. Указујући да постоји једна виша правда, да постоји Бог као праведни судија који ће судити свакоме, избегава се жеља за осветом и враћањем зла за зло.

Старац Вукашин Клепачки је свом мучитељу рекао: „Само ти синко ради свој посао.“ Те речи сажимају суштину иконографске представе страдања. Икона приказује целата као онога који чини зло, али га истовремено посматра као створење Божије. Приказујући га без агресивне гримасе, као да не жели да га осуди у тренутку тог страшног догађаја јер тај тренутак није крај историје, а човеку до смрти остаје времена за покајање и вапај Богу за опроштење грешова. Целат се не приказује у гнусоби злочина који чини, већ као да сам светитељ-мученик својом љубављу (Божијом

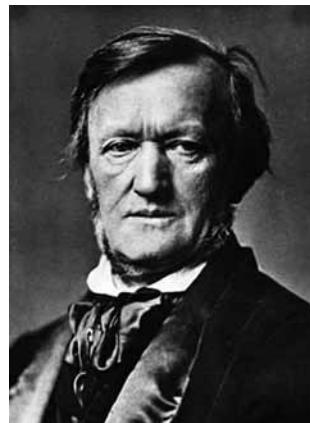
У Будућем царству не очекује се заборав учињеног зла, нити се скрива чињеница да је Божија творевина у злу лежала. Сећање је јасно, сведено на оно најбитније, али без отрова и ужаса које зло носи у себи.

љубављу) покрива оголјеност његовог зла. Не жели да га осуди на пакао, него оставља суд Богу. Не оправдава зло, нити га негира, нити прикрива, већ једноставно личност онога који је зло учинио штити од сопственог суда. Светитељ на икони је свом мучитељу опростио. Што се нас осталих тиче, нисмо позвани да праштамо у туђе име, нити имамо права да праштамо оно што није нама учињено, али смо позвани да се уздржимо од коначне осуде личности (не и злочина), будући свесни да смо и сами пуни греха и склони сваком злу, и да је Бог тај који ће судити живима и мртвима.

То нам говори да се ни у Будућем царству не очекује заборав учињеног зла, нити се скрива чињеница да је Божија творевина у злу лежала. Сећање је

јасно, сведено на оно најбитније, али без отрова и ужаса које зло носи у себи. Тиме је наглашено да је силом Божијом зло у сећању побеђено и одстрањено. Писац Песме над песмама каже: „Љубав је јака као смрт“, а љубав Божија је јача од смрти. О томе сведочи, пре свега, Вајкарсење Христово, а и сама икона као слика вакслог света. У свакој иконографској представи страдања већ се назиру победа и вакарсење. И славећи и празнујући светог мученика, славимо Онога који га је прославио, Онога који је и сам претрпео страдање и смрт и вакрасао, Христа Господа који ће и нас вакрснути у последњи дан.

У Минхену



Изложба о Вагнеру

Прошођакон Зоран Андрић

„Рихард Вагнер – године у Минхену (1864–1865)“ – изложба у Баварској националној библиотеци од 15. 3. до 28. 5. 2013. године

Ова година је јубиларна година Рихарда Вагнера: 200. годишњица рођења и 130. годишњица смрти. Тим поводом је у Баварској националној библиотеци 15. 3. 2013. отворена изложба са називом „Richard Wagner – Die Münchner Zeit (1864–1865)“, која ће трајати до 28. маја 2013. године.

Да подсетимо, пре 200 година, 22. маја 1813. г. у Лайпцигу је рођен Рихард Вагнер, а умро је 13. фебруара 1883. у Венецији. Вагнер је композитор, драмски писац, песник, списатељ, позоришни режисер и диригент. Његове музичке драме спадају у најзначајнија дела европске музике деветнаестог века. Вагнер је увођен драмским радњи у Gesamtkunstwerk – „свеукупно уметничко дело“, односно писањем драмског текста, музике и прецизних режијских инструкција, преобразио начин изражавања у романтичарској музici и револуционарно процепио нове теоријске и

практичне основе опере. Био је први композитор-основач фестивала „Festspiele“, у посебно за ту сврху смешљеном музичком позоришту, названим „Bayreuther Festspielhaus“. Његове иновације у хармонији имале су огроман утицај на развој музике у модерни.

Ова изложба захвата време једног од највећих тријумфа Рихарда Вагнера, време његовог кратког или веома плодног деловања у Минхену између 1864–1865. У фокусу ове пригодне изложбе стоји праизвођење музичке драме „Тристан и Изолде“ од 10. јуна 1865. г. у „Краљевско-дворском и националном позоришту“ („Königlichen Hof- und Nationaltheater“) у Минхену.

Тежиште изложбе представљају партитура опере и аутографи – 36 писама Рихарда Вагнера, Козиме и Ханса фон Билова, краља Лудвига II (ентузијастичког мецене Вагнера), Лудвига Шнора фон Каролсфелда (легендарног тенора из Дрездена) и Фран-

ца Вилнера. Илустративност изложбе је остварена благодарађени историјским материјалима о праизвођењу „Тристана и Изолде“. Графике и фотографије портрета protagonista, скице сценографије и костимографије за ово праизвођење допуњују ову опулентну изложбу која се на проминентан начин придружује хору прослава посвећених двоструком јубилеју музичког генија Рихарда Вагнера. За ову изложбу је објављен веома солидан каталог који су припремиле Сабине Курт и Ингрид Рикерт – „Richard Wagner. Die Münchner Zeit (1864–1865)“, Allitera Verlag, Bayerische Staatsbibliothek, München 2013.

Уз ову изложбу ће од 25. 4. до 27. 4. 2013 бити организован и један интернационални симпозион – „Рихард Вагнер у Минхену“ – на коме ће експерти из различитих фахперспектива – музике, позоришта, историје и философије – у новом светлу сагледати Вагнеров опус.



Ходочашће библијским светилиштима

Света места библијске праисторије

– други део –

Јован Блајојевић

Светиште је, заправо, приказано као микрокосмос, као место сабирања свеколике твари и као место узвођења те твари у првосаздани однос са Богом који је нарушен грехом.

Планина Аарат је прво култно место које се у Светом Писму наводи по имену. Навод је повезан са библијском приповешћу о праоцу Ноју и потопу (Пост. 6–8). Наведена целина садржи први библијски навод о подизању „жртвеника Господу“ (Пост. 8, 20) и о склапању првог савеза између Бога и човека. Наведена дешавања се повезују са планином *Аарат* на којој се зауставио Нојев ковчег (Пост. 8, 4).

Чини се да је *Аарат* јеврејска варијанта за Урарту, античко краљевство које је постојало на територији древне Асирије (уп. 2 Цар. 19, 37; Ис. 37, 38; Јер. 51, 27) односно савремене Јерменије. У области планинског масива Аарат и данас постоје бројна локална предања о Нојевој барци. Ове области су зато повремено циљ истраживачких експедиција. Те експедиције до сада нису дале непобитну потврду, па ни поузданаје податке о йонакавској Нојевој барци. Основни проблем је што је Аарат широки географски појам. Међу научницима не постоји сагласност који од врхова треба узети као референтну тачку за истраживање. Значајан део планинског

Локална їлемена, обједињена у краљевину, борила су се од 13. до 6. века пре Хр., када су дефинитивно поражена од Мадијанаца. Тада са историјске сцене нестаје појам Урарту и замењују га Аарат и Јерменија. Вулкански планински масив изузетне висине данас се простира на широком географском подручју које обухвата територије четири државе: источни део Турске, југозападни део Јерменије, јужни део Русије и северозападни део Ирака. Највиши врх, тзв. *Велики Аарат* (понекад називан и *Нојева планина*) висок је 5165 м, док је тзв. *Мали Аарат* висок 3925 м.

масива је покривен снегом и, стога, веома недоступан за истраживања. Највећи број научника сугерише да је библијски писац мислио на тзв. *Мали Аарат* (правоугаона област површине 31,6 km²).

Библијски писац не покушава да географски прецизније одреди локацију подизања првог жртвеника. Штавише, он нам не даје информације ни о самом жртвенику. Може се, ипак, претпоставити да се радио о великој стени и да, по форми, одговара неким од тзв. *металишских светишишта*. Мегалитска светишища су најранији храмови. То су вероватно била богослужбена места формирана на отвореном простору, углавном на узвишицама, у сенци високог дрвећа или крај извора воде. Првобитно су по-

стављани као жртвеници, хипогеји или гробни покрови. Новија истраживања, штавише, показују да су мегалити (односно *велике стене* – μέγας λίθος) први вид архитектуре и то не само сакралне. Они су грађени у различitim праисторијским културама Европе и Азије. Најстарији до сада пронађени споменик овог типа (*Goblekli Temple*), налази се на југу Турске. *Goblekli Temple* датира из 12. миленијума пре Христа. На овом месту се налазе десетине масивних камених стубова, који су поређани тако да сачињавају круг, слично знаменитом Стоунхенџу. *Goblekli Temple* се, ипак, од Стоунхенџа разликује по томе што није састављен од грубо исклесаних камених блокова, већ га сачињавају преци-





Планина Арарат – прво култно место: поглед из Јеревана, главног града Јерменије

зно исклесани кречњачки стубови (тешки око 16 тона). Ови кречњачки стубови су богато украшени орнаментиком високог квалитета (углавном зоморфним барељефима). Најстарији споменици мегалитске форме на подручју библијских земаља (Палестине) датирају из прве половине 4. миленијума пре Хр. (око 3700. год. пре Хр.). Мегалитски споменици временом добијају све сложенију форму. Јављају се покривене конструкције са обезбеђеним каналима за воду и ритуалну

течност уопште. Временом се појављају и са складиштима за култни материјал. У каснијем периоду се издваја нарочит богослужбени простор у који су ступали само посвећени (свештеници). Коначно, у храмовне комплексе су укључени и станови за свештенство и ризнице, често владарске.

Библијски извештај о праоцу Ноју је један од најстаријих спомена жртве. Реч која је у приповести о праоцу Ноју употребљена за жртву, доцније је употребљавана као технич-

Крајем бакарног доба јављају се сложене и разноврсне гробне конструкције сакралног карактера. Осликан храмови, са системом за отицање воде и припадајућим култним материјалом (укључујући и једноставне жртвене), сусрећу се у 5. миленијуму на крајњем истоку Јудејске пустине. Монументалне грађевине, као што су сумеро-вавилонски зигурати, граде се од 3. миленијума и опстају све до нововавилонског доба у 6. в. пре Хр.). На Блиском истоку у античко доба у Египту осмишљен је први тип монументалног храма у пећини (Абу Симбел) прозван **speleos**. Грађени су и монументални храмови на отвореном (Карнак, Луксор). Они су служили култу божанства Сунца, а мањи храмови беху подизани уз пирамиде, ради посмртног култа владара после апoteозе. Рани облик храма био је сасвим једноставан: двориште окружено зидом са капелицом на којој се налазио култни симбол у средишту дворишта. Касније, храм се смешта у пространо двориште у чијем центру се налазила мала капела са низом споредних просторија, а одатле се ступало у предсветилиште, у чијем су се дну налазила врата за светињу над светињама, са култним ликом.

Владајућа хипотеза о развоју цивилизације захнивала се на схватању да је тзв. *неолитска револуција* означила прелазак са сакупљачко-ловачке културе на ратарско-сточарску културу. Овај прелазак је, према поменутом схватању, имао за резултат трајно насељавање и формирање сеоских заједница, а потом и цивилизацијски развој, укључујући и појаву религије. Откриће древног храмовног комплекса Goblekli Temple је уздрмalo поменуту хипотезу показавши да је религија била саставни и значајни део живота човека током дугог периода који претходио *неолитској револуцији*.

ки израз којим се означавала жртва свепаљеница. Свепаљеница, највероватније, и јесте била најстарија форма жртво-приношења која је подразумевала да жртвени материјал буде у потпуности спаљен (без остатка) као знамење потпуног предања Богу и потпуног признања његове власти.

Пажњу библијског писца најчешће привлачи богословска порука која се изводи из описане култне праксе. Богословска порука је повезана са савезом који Бог, прихвативши Нојеве жртве, склапа са човеком. Он човеку нуди своју заштиту и благослове, али истовремено и очекује његову послушност, пре свега на етичком, па и на еколошком нивоу (Пост. 9,6–11). Савез, као нека врста уговорног односа Бога и човека у Светом Писму постаје кључни термин неодвојив од култа. Временом он добија све јаснију форму и коначно врхунац досеже у *новом савезу у Христовој (жртвеној) крви*. То је савез у којем сви старозаветни савези добијају свој смисао, све старозаветне жртве своје испуњење.

– Велики богослови двадесетог века –

Георгије Флоровски

Неопатристичка синтеза

Лазар Нешић

Георгије Флоровски је озбиљан мислилац, а то значи захтеван, дубок и не баш лако читљив. Његова мисао представља неистражено и недочитано море.

Георгије Васиљевич Флоровски рођен је 9. септембра 1893. године у Одеси у тадашњој императорској Русији. Са родитељима и братом Антонијем одлази 1920. године из Русије и настањује се у Софији. Године 1922. Флоровски се жени Ксенијом Ивановом Симоновом и сели у Париз, где је заједно са осталим теолозима емигрантима основао Богословски институт Светог Сергија и ту предаје патрстику (1926–1948). Ускоро бива рукоположен у јереја, да би године 1948. отпутовао у САД и постао професор теологије и декан Богословског факултета Светог Владимира (1948–1955). Од 1954. до 1965. године је професор историје Источне Цркве на Богословском факултету на Харварду и истовремено (1962–1965) професор-сарадник на Одсеку за славистику и на Одсеку за богословље Факултета Светог крста (Holy Cross) 1955–1959. Када је отишао са Харварда, Флоровски је предавао од 1965. до 1972. на Одсеку за славистику Универзитета Принстон, где држи предавања од 1964. и постаје гост-савторник на тему патрстике на Богословском семинару Универзитета Принстон од 1962. године

и наизменично након повлачења са Универзитета. Умро је у Принстону, Њу Џерси, у 86. години.

Библиографија

Опус оца Георгија је огроман и вишеслојан, но дели готово исту судбину са делима осталих православних теолога 20. века: разбациност, некритичка издања, нецеловитост и слично. Позната сабрана дела (*Collected works*) објављена су у периоду 1972–1979. (томови 1–5) и 1987–1989. године (томови 6–14). Реч је о покушају сакупљања целовитог дела у једну едицију, мада је овај покушај данас све чешће оспораван од стране проучавалаца теологије Флоровског и осећа се хитна потреба за преуређеним издањем. На српски језик је преведено готово све. Наведену едицију чине:

- Volume 1: *Bible, Church, Tradition*
- Volume 2: *Christianity and Culture*
- Volume 3: *Creation and Redemption*
- Volume 4: *Aspects of Church History*
- Volume 5: *Ways of Russian Theology, Part I*

- Volume 6: *Ways of Russian Theology, Part II*
- Volume 7: *Eastern Fathers of the Fourth Century*
- Volume 8: *Byzantine Fathers of the Fifth Century*
- Volume 9: *Byzantine Fathers of the Sixth to Eighth Centuries*
- Volume 10: *Byzantine Ascetic and Spiritual Fathers*
- Volume 11: *Theology and Literature*
- Volume 12: *Philosophy*
- Volume 13: *Ecumenism I: A Doctrinal Approach*
- Volume 14: *Ecumenism II: An Historical Approach*

Неопатристичка синтеза
Г. Флоровског: путеви
и странпутице

Георгије Флоровски је озбиљан мислилац, а то значи захтеван, дубок и не баш лако читљив. Његова мисао представља неистражено и недочитано море. Много је тема, проблема, откривења и недоумица у његовој теологији. Ипак, оно што данас зовемо *неопатристичком синтезом* налази се у центру разматрања савремених теолога. О томе је много писано. Шта значи поменута синтагма? Пре-



Георгије
Флоровски
(1893–1979)

ма Флоровском, уколико упростимо ствари, „неопатристичка синтеза би требало да обухвата нешто више од пуког копирања отаца и цитатологије. Она заиста треба да буде синтеза, дакле, стваралачки поступак: мора бити отачка, верна речима и животима отаца. Истовремено, она мора бити нова и савремена, будући да се обраћа једном сасвим новом и другачијем свету. Укратко речено: савременом свету – преко живе речи теологије – приопштити древно искуство живота у Христу.“ Тако је (у теорији) мислио Флоровски. Наравно, ово ће донети извесне добре резултате у самој пракси богословствовања: отвориће нове, свеже просторе за мишљење. На жалост, после осам деценија прича почиње и да посустаје. Иако је могуће да се многи не сложе са оним што следи, синтеза оца Флоровског испољава и извесне слабости у пракси.

Прва ствар је *апсолутанизација*. Пре свега апсолутизовање метода неопатристичке синтезе, као јединог и неприкосновеног кључа за разумевање, како хришћанске старине, тако и савременог света. Данас готово да нема богословског рада који не

ширеј контекста прошлости и (посебно) садашњости. Онога што је било некада и како *сагајести*. Овакво читање фаворизује једну теологију на уштрб друге (нпр. чувено, а истовремено неизбиљно, супротстављање онтологије и етике), те једну еклисиологију супротставља другој (терапеутско-подвижничка *vs* евхаристијско-есхатолошка). У овим случајевима фундаменталистичко читање искључује праву синтезу, тј. могућу *комилементарност* двеју вештачки наметнутих супротстављености.

Треће је *несавремени језик и идиоматика теологије у савременом свету*. Повратак оцима не сме бити пуко одржавање и вештачка реанимација појмовног система патристичке литературе. Многи појмови темељци патристичког доба данас хришћанину и човеку готово ништа не значе. Уместо реанимације појмовног апарата древности, теологија мора говорити у савременом идиому. Неопатристичка синтеза је мало урадила на овом пољу, на првом месту зато што се чини да њен концепт не пружа такве могућности.

Четвртоје *идеологизација*. Неопатристичка синтеза је окошта-

почиње позивањем на неопатристику и њене идеје. Штавише, она се проглашава јединим исправним мерилом богословствовања. Но, у теологији свака апсолутизација води идеализацији, а на крају пута чека нас идеологија.

Друго је (не мање битно) *фундаменталистичко читање йа-тиристике*. Реч „фундаменталистичко“ сликовито означава буквализам и искључивост у тумачењу и разумевању патристичке књижевности, без узимања у обзир

ла и постепено се претворила у теорију, што Флоровски тешко да је желео. Од теорије ни идеологија није далеко. Као скуп теолошких система, појмова и херменеутичких метода читања битних текстова хришћанства, неопатристичкој синтези прети што и свакој књишкој ствари: затвореност за живот. Пасивност и ирационалност. Неспремност за драму сусрета са Другим и другима. Напросто, теологија мора да дише и њено затварање у системе значи окамењеност. Укоченост, а на крају и потпуну нерелевантност и неактуелност.

Пето је недостатак рада на разумевању Предања. Ако је Предање Цркве живот у Светом Духу и непрекидно оживљавање стања учмалости и сивила, те има егзистенцијални карактер (а до тога, макар теоријски, Флоровски итако држи), ниједна метода богословља (чак ни оно што бисмо звали повратак Оцима) не сме и не може бити апсолутизована, идеологизована и фундаментализована. У том случају имамо проблема са прекидом живе креативности, у крајњој линији – проблема са самим животом.

Сума гласи: циљ будуће теологије (а чини се да је свака истинска теологија таква, наиме, *теологија будућности*) јесте (парафразирајмо парадоксалне речи једног вредног српског мислиоца): *вратиши се тамо где се никада није било*. Тамо где се тек може бити и богословствовати. У нешто сасвим ново. То опет значи: ка Светотројичном и Триипостасном Богу Цркве, као стално *Другом и Новом*. То захтева труд и напор. Мукотрпно стваралаштво и преиспитивање. Оце Цркве и њихову мисао тек треба озбиљно прочитати и разумети. Живот се не може преписивати, па тако ни теологија. Зато ће мера теологије и њене речи увек и изнова бити сам *живот у Христу*. Верујемо да је ка овоме (колико му је то живот смртника омогућавао) тежио и сâm Георгије Флоровски.

– Теме Православног катихизиса –

Погружење у нови живот

(о Светој тајни крштења)

Владимир Пекић

Господ Никодиму говори о рођењу одозго. Апостол Јован наглашава Никодимово чуђење, јер како човек може поново да се роди. Христос му одговара следећим речима: „Заиста, заиста ти кажем, ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божије

YБеседи на ћори, Христос нам отвара своје учење. Његову срж. Она садржи паралеле и, оно што ми хришћани наглашавамо, речи које испуњавају старозаветне заповести. Поред њиховог практичног остваривања, на делу, Христос тражи унутрашње настројење душе које претходи заповести. Наиме, Господ се позива на две заповести (6. и 7. у Декалогу): *Не убиј* – коју допуњује речима: „А ја вам кажем да ће сваки који се гневи на брата свога ни за што, бити крив суду; а ако ли ко рече брату своме: ‘Рака!’ биће крив Синедриону; а ко рече: ‘Будало!’ биће крив паклу огњеноме,“ (Мт. 5, 22) – и *Не чини прељубу* коју исто допуњује: „А ја вам кажем да сваки који погледа на жену са жељом за њом, већ је учинио прељубу са њом у срцу своме“ (Мт. 5,28). Код обе ове заповести Господ жели да се не задржимо само на формалном нечињењу убиства или прељубе, него да из саме сржи свога бића, из дубине свога срца одстранимо страсти гнева и похоте које изопачавају наше виђење ближњег. Виђење је овде везано за чуло вида којим опажамо стварност којом живимо, али означава и начин на

који се односимо према другима тј. симболизује наше виђење света и живота (види Мт. 6, 22–23).

Поред овога, Христос наводи једну од норми које се помињу у Старом Завету – *око за око, зуб за зуб*, и по претходном принципу додаје: „А ја вам кажем да се не противите злу, него ако те ко удари по десном образу твом, окрени му и други“ (Мт. 5, 39).

Ова три наведена примера говоре о елементарним поривима у човеку. Другим речима, говоре о природи човека. Оно што у овим речима још бива откријено је стање те природе. Наиме, колико год да наведени пориви имају везу са животом у његовом основном виду, још више нам сведоче о одбрани тог биолошког начина постојања. Узвраћање злим на зло је одбрамбеног карактера, гнев врло често јесте реакција на страх и угроженост, а похота је тежња за одржањем и продужетком живота. На послетку, гнев и похота се у светоотачкој литератури повезују, а у психологији се за секунални нагон често везује агресија као израз борбе за живот или као реакција на угрожавање живота (=страх). Међутим, Христова тумачења ових заповести

управо показују да такво стање није аутентично. Оно је последица пада, отуђења од Бога која се манифестију кроз прирођени егоизам, себичност.

Основ на коме постоји наша природа јесте солипсистички, и теки ка томе да се та самодовољност по сваку цену заштити. Зато су веома скандалозне Христове речи: „...Ако те ко удари по десном образу твом, окрени му и други.“ Образ је синоним за достојанство човека, његову част, самосвојност – његов лични идентитет. Или, у овом случају, његову индивидуалност (у негативном значењу појма). Још мало дете понижавајуће доживљава ударац по образу и такви поступци могу утицати на његов психички развој. Али Господ вели: „Окрени му и други образ.“ Овде лежи позив ка порицању самодовољности, тј. индивидуализма. Заиста велико смирење, а са њиме и љубав равна божанској, потребно је да би се овакав гест учинио, да би се претрпела увреда. Да бисмо то учинили, морамо се трудити да испунимо друге речи Христове: „Ако хоће ко за мном ићи, нека се одрекне себе, и узме крст свој и за мном иде“ (Мт. 16, 24). Но,

цела наша природа се буни против овога јер „је мисао срца човечијег зла од малена“ (Пост. 8, 21), и што овај свет, по речима Апостола Јована, „у злу лежи“ (1 Јн. 5, 19). Наравно, ово не значи да је човек или свет зао по природи, напротив, створени су за добро (види Пост. 1, 31), али злом је свет и човек натопљен – злом као себичношћу, самодовољношћу. Зато је потребно да преобразимо начин постојања. Ипак, немоћни смо да сами превазиђемо ограниченост сопствене природе. Због тога нам је потребна помоћ свиште, од самог Бога. Господ нам то говори кроз свој разговор са Никодимом, записаним у Јеванђељу по Јовану 3, 1–21.

Господ Никодиму говори о рођењу одозго. Ап. Јован наглашава Никодимово чуђење, јер како човек може поново да се роди. Христос му одговара следећим речима: „Заиста, заиста ти кажем, ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божије. Што је рођено од тела, тело је; а што је рођено од Духа, дух је. Не чуди се што ти рекох: ваља вам се родити одозго. Дух дише где хоће, и глас његов чујеш, а не знаш откуда долази и куда иде: тако је сваки који је рођен од Духа“ (Јн. 3, 5–8). Тело је симбол свих солипсистичких потреба, егоизма. Сваки који се од тела рађа, то добија по природи. Тиме је ограничен. Рођење водом и Духом је двоструко. Најпре водом која очишћује прљавштину греха; спира све оно што прекрива лепоту лика Божијег у човеку и пројава је покажања (уп. Мт. 3, 11). Рођење Духом подразумева примање силе Божије, енергије Духа Светог која човека уводи у божански начин постојања; одевање у славу Божију, колико је то створенима могуће. Баш зато Христос каже да што је рођено од тела, тиме је ограничено, а што је рођено до Духа није више везано и затворено у себе. Јер „Дух дише где хоће“, тј. не може се Бог приморати на било шта, већ дела како му је угодно, у складу са сво-

јом вољом. Но, не само то, него иако примећујемо и примамо енергије Духа („глас његов чујеш“), он и даље остаје у суштини радикално. Други, са оне стране бића, „непојмљив, невидљив, непостижан“ (молитва Анафоре Св. Јована Златоустог). Другим речима, Бог остаје апсолутно слободан. Тако сваки који је рођен од Духа, поприма његове особине и тиме превазилази ограниченост сопствене природе и бића. Напослетку, то подразумева превазилажење смрти (уп. Јн. 5, 24).

Ово, пак, рођење има свој узор у страдању и Васкресењу Христовом. Господ, уводећи даље Никодима у тајну, говори да ће бити подигнут на крст да би сваки који верује у њега имао живот вечни. Христово страдање је израз неизмерне и неусловљене љубави Божије: „Јер Бог тако за воле свет, да је и Сина свог а Јединородног дао...“ (Јн. 3, 16). Због тога рођење од Бога (=крштење) није ствар некаквог интелектуалног преокрета или промене. Оно је истински и целовит преображај човека кроз Св. тајну крштења, која је наше умирање за овај свет и век у води као што је Христос умро на крсту и био погребен. Дакле, смрт као сусрет са непрозирном тамом гроба из којег је бљеснула нестворена светлост и сила Васкрења. Управо тако наше погружење (потапање) у крштењу јесте, благодаћу Духа Светога, умирање са Христом на крсту, а израњање – саваскрсавање са њим



и улазак, рођење за нови живот Царства Божијег. Као што, док се не родимо телесно, не можемо видети лепоту света, тако, док се не родимо у крштењу Духом Светим, не можемо „видети Царства Божијега“ (Јн. 3, 3).

Ушавши у живот Царства Божијег тј. поставши чланови Цркве као иконе Царства, можемо и обавезни смо да се хранимо Животом тог Царства – самим Сином Божијим кроз причешће Телом и Крвљу његовом. Изведени на светлост живота увиђамо у пуном смислу оно што смо пре само наслућивали у Христовим речима *Беседе на љори* која почиње речима: „Блажени сиромашни духом, јер је њихово Царство Божије“ (Мт. 5, 3). Тада смишао је да, имајући заједницу са Богом, видимо своје сиромаштво нашег бића и богатство доброте и љубави Божије за које се везује срце наше, као благо нађено у пољу, као бесцени бисер (Мт. 13, 44–46), богатство које је неквартљиво (Мт. 6, 20). Испуњавајући се овим сазнањем, почињемо своје корачање у Царству Божијем – подвиг богопознања.

Поводом двадесет година од уснућа Десанке Максимовић



Остављам вам само речи

Светлана Новичић

Десанка Максимовић није вођа који позива на побуну, она је тихи бележник људске немоћи у сиромаштву и мучном животу. Она саосећа, разуме, тугује и „воли да путује трећом класом“, придружујући се на сопствени начин онима којима не може да помогне.

Десанка Максимовић рођена је 16. маја 1898. године у селу Рабровици (Срез ваљевски), као најстарије од осморо деце Драгиње, пореклом из познате свештеничке породице Петровић, и Михаила Максимовића, учитеља. Од 1900. до 1908. живи са родитељима у Бранковини, где је завршила три разреда основне школе. То место је увек осећала као свој завичај, јер је и после пресељења у Ваљево, због потребе службе њеног оца, сваки слободан тренутак проводила у родној кући своје мајке, у Бранковини. Гимназиско школовање прекида током Првог светског рата, а 1914. гине јој отац, од кога је и наследила љубав према књижевности. Матурирала је тек 1919. и преселила се са породицом у Београд где на Филозофском факултету изучава упоредну књижевност, општу историју и историју уметности.

О том тешком периоду живота када је морала да помаже породици причала је са осмехом и без имало горчине. Давала је приватне часове из најтежих предмета и никада није била сигурна да ли довољно знања има да поучи млађе од себе. Правила је лутке које је продавала и како је сама говорила, сваку је отпакала, јер су биле мала уметничка дела. Са породицом је обраћивала комад земље поред Дунава производећи поврће, а најкраћи посао јој је био у једној агенцији за осигурање. Издржала је читавих десетак дана, и постала добар пријатељ са људима које „није успела да ухвати у своје осигуравајуће мреже“ (Д. М., *Ирим ауШ*). За све то време из ње извире њена поезија, потпуно другачија од свих књижевних струјања, носећи са собом мирис родне земље и ливада, радост живота и тугу трава. Истанчан осећај за боје и необична

музикалност учинили су да сваки њен стих и све њено властито, веома лако постаје опште расположење, а самим тим и општа својина. У поезију је уносила целу себе, своје емоције и сензибилитет и веома изражену индивидуалност, себе никада није видела у авангарданој поезији, већ увек у класичном певању. У часопису *Мисао*, чији су уредници били познати песници Сима Пандуровић и Велимир Живојиновић – Масука, објавила је своје прве песме 1920. године, а прву збирку најједноставнијег назива *Песме* 1924. Критичари су је веома повољно оценили. Бујицу навирућих стихова више ништа није могло зауставити.

Појављују се збирке песама и приповедака *Врш детинства*, *Зелени вишез*, *Сице лутике савалке*, *Распеване приче*. Страдање српског народа у Другом светском рату опевала је у чувеним родољубивим песмама „Ср-

бија се буди“, „Спомен на устанак“ и у најснажнијој својој песми те врсте, надахнутој крагујевачком октобарском трагедијом „Кrvава бајка“. Ђаци су били неодвојиви део њеног живота и, како сама каже: „Зато сам можда за време рата јасније него све јајке мајки чију су одојчад на њихове очи убијали, јасније него све вапаје људи које су живе бацали у јаме и кречане, чула како топот непријатељских војничких чизама заувек уђуткује те младе гласове једне школе.“ Тренуци таквог изједначавања појединачног и општег, какав је „Кrvава бајка“, одиста се опирају уобичајеним естетским расветљавањима и трају као сведочанство да се у катализмичним временима између појмова песник и народ одиста може повући неизбрисиви знак једнакости. За време рата, највише је успела да потисне себе и своје лично, цела домовина је била завичај, а само слобода циљ.

Целог живота је пратио дечји жагор, иако своју децу није имала. У бучном школском животу, налазила је мир и спокој, туђој деци је преносила знање и исказивала несебичну доброту и љубав. Велики део њеног стваралаштва чине бајке, романи за младе и дечја поезија. Савременици оцењују да је била преблага и пребрижна, те да није пратила несташлуке и хирове дечјег одрастања, али то је, једноставно, била она. У највеселијој *Анђо-лојији српске поезије за децу*, коју је приредио Душко Радовић, налази се и десет њених песама. Њена топлина и присност понајвише се могу видети у поезији са социјалним мотивима. Ти стихови не носе у себи бунт, а још мање осуду, само указују на видове социјалних неправди и на тренутке који угрожавају основна људска права и достојанство човека. Десанка Максимовић није вођа који позива на побуну, она је тихи бележник људске немоћи у сиромаштву

У збирци Тражим помиловање, која је неразлучиви део наше традиције, морала и менталитета, ублаженим изразом „тражим помиловање“, она оптужује. Ова књига представља зенит њене поетске зрелости. Иако у поднаслову наговештава да су то „лирске дискусије са Душановим закоником“, те песме су суштински бескомпромисне осуде, снажне и отворене. Затражила је помиловање, не само за праве, већ и за криве, за све оне којима је у једном тренутку живота потребна брига, нежност, љубав и праштање. То је био вапај, не механизми друштва, већ човеку да се сети сопствених особина које од вајкада у њему живе: човечност, правдољубље, хуманост.

и мучном животу. Она саосећа, разуме, тугује и „воли да путује трећом класом“, придружујући се на сопствени начин онима којима не може да помогне.

Тек у збирци *Тражим помиловање*, која је неразлучиви део наше традиције, морала и менталитета, ублаженим изразом „тражим помиловање“, она оптужује. Ова књига представља зенит њене поетске зрелости. Иако у поднаслову наговештава да су то „лирске дискусије са Душановим закоником“, те песме су суштински бескомпромисне осуде, снажне и отворене. Затражила је помиловање, не само за праве, већ и за криве, за све оне којима је у једном тренутку живота потребна брига, нежност, љубав и праштање. То је био вапај, не механизми друштва, већ човеку да се сети сопствених особина које од вајкада у њему живе: човечност, правдољубље, хуманост. Лепше од овога што је рекла, није се могло рећи:

*Тражим помиловање
за себра
што ниче и умире као трава
у заборав из заборава,
за тридесет кућица њетовој
кромйира,
за усукано кукуруза сабаоце,
за дим над кровом,
за оно, где је следећи оце,
појрешио делом и словом...*

За своја дела добила је много књижевних награда, а најзначајније су Вукова (1974), Његошева

(1984), Змајева награда (1958, 1973) Седмојулска (1964). Године 1988. одликована је наградом „Златни венац“ македонских Вечери поезије у Струги у сарадњи са УНЕСКО-м. За редовног члана Српске академије наука и уметности изабрана је 1965. године. После њене смрти 11. фебруара 1993. Влада Србије је донела одлуку да се њено име и дело обележи оснивањем Задужбине Десанке Максимовић, која додељује награду „Десанка Максимовић“ за песничко стваралаштво. Још за њеног живота у Ваљеву јој је подигнут споменик, а 2007. године откривен је и споменик у Београду, у Ташмајданском парку. Поводом двадесет година од смрти песникиње, Народна библиотека Србије у галерији Народног музеја Ваљево, 19. априла 2013. године свечано отвара изложбу рукописа Десанке Максимовић под називом „Остављам вам само речи“. Јавности ће, по први пут, бити представљени њени најзначајнији рукописи, који су до сада били чувани код њених потомака. Изложбу ће отворити министар културе у Влади Републике Србије Братислав Петковић.

Сахрањена је, по сопственој жељи, у порти цркве у Бранковини, надомак основне школе. Вратила се у завичај, да почива у природи која јој је била бескрајна инспирација, док дечји жагор пева вечиту успаванку њеној души. Велика поетеса блажено спава.

Ален Бадију

Свети Павле, утемељење универзализма

Превео с француског

Радоман Кордић

Београд: Албатрос Плус, 2010;

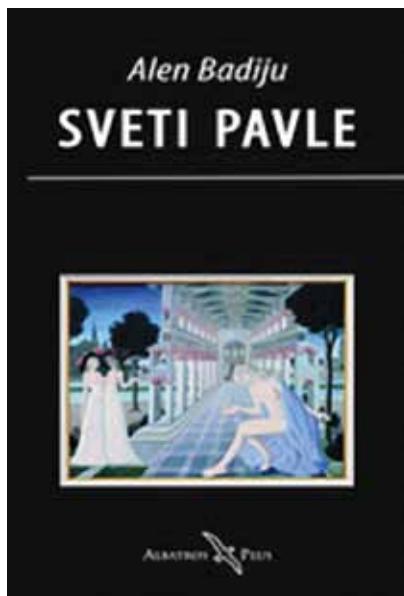
192 стр.; 20 см

ISBN: 978-86-6081-035-1

Књига атеистички опредељеног француског философа Алена Бадијуа о Апостолу Павлу, веома је изазовна за традиционалну теолошку мисао. Иако каже да он за њега није ни апостол ни светитељ, Павле је привукао Бадијуа, оригиналношћу своје мисли, а не само зато што је привукао и многе друге који су се бавили њиме.

У одређивању текстова који су аутентично Павлови, аутор се служи закључцима савремене библистике. Овим текстовима он приступа сасвим оригинално. Од ранијих тумача Павлових текстова он разматра свега два. Први је Ниче, који је можда од свих мислилаца приказао Павла у најнегативнијем светлу. Његовом једностраним виђењу Павла, Бадију поставља лик Павла који са Ничеом има заједничко то да је он такође „антифилософ“, али од Ничеа (као и од Паскала) убедљивији и аутентичнији. Други је Пазолини, који је написао сценарио за филм о Апостолу Павлу, а који никад није снимио. Бадију са Пазолинијевим ликом Апостола Павла, осећа највећу близост.

Бадију Павла супротставља с једне стране философима и философији, а с друге стране ста-розаветним пророчима, па чак и осталим апостолима. За њега Павле није апостол, јер га сматра самопрограмијем апостолом и неким ко не припада кругу Христових ученика. Остатак Новог Завета види као превише наклоњеног или јеврејском (сви списи осим



Павлових и Јовановских), или јелинском мишљењу (Јовановски корпус). Управо због овог надилажења философије и пророчке религије Изабраног народа, Бадију Павла препознаје као утемељитеља универзализма. Тај универзализам је оно што Павлову мисао данас, у време доминације различитих партикуларизама, чини актуелном и неопходном.

Бадију исправно препознаје суштину Павлове проповеди у вери у догађај Христовог вакрсења, који Бадију назива „бајком“. Веру у вакрсење препознаје као контрапункт Јелинима и Јеврејима. Бадију наглашава да се код Павла појмови Јелини и Јевреји заправо односе на два различита дискурса. Јелински дискурс је дискурс космичког тоталитета. Јеврејски дискурс је дискурс пророчких знакова, а то је и сам Божији Изабрани народ, чија изабраност од стране Бога указује на Божију трансцендентност, на то да је Бог оностран, с оне стране тоталитета.

Полазећи од оваквог одређења суштине мисли Апостола Павла, аутор књиге разматра Павлово супротстављање духа и плоти, дијалектику смрти и вакрсења, његово супротстављање Мојсијевом Закону, учење о нади и љубави.

У свом приказу Павла, Бадију је много мање једностран него либерални протестантски теоло-

зи и многи секуларни мислиоци. Међутим, и код њега се поне- где јавља одређена доза једно- страности. У сваком случају, ова књига је веома изазовна као под- стицај за читање Павлових тек- стова, без одређене врсте хармо- низације са осталим новозавет-nim списима, што уз пажљиво расуђивање може помоћи да се његова мисао схвати боље и бли- же изворном контексту. Такође, оригинално схватање Павло- ве мисли доприноси суочавању хришћанске мисли са савреме-ним јеврејским философима као што су Левинас и Дерида.

Нажалост, поред неизбрешеног превода, технички део по- сла је најблаже речено, трљаво одрађен. Велики број словних и других грешака (грчке речи у на- вођене у оригиналу су скоро све погрешно наведене, мешавина ћириличног и латиничног писма итд.), ову књигу на појединим ме- стима чине скоро нечитљивом. Као да је фајл који није финал- на верзија пуштен у штампу. Због тога, читаоцима, којима ова те- матика није довољно позната са- ветујемо да сачекају исправљено издање ове интересантне књиге.

Бојан Бошковић

Сајмон Сибаг
Монтефјоре

Јерусалим –
биографија

EVRO Giunti, Београд 2012

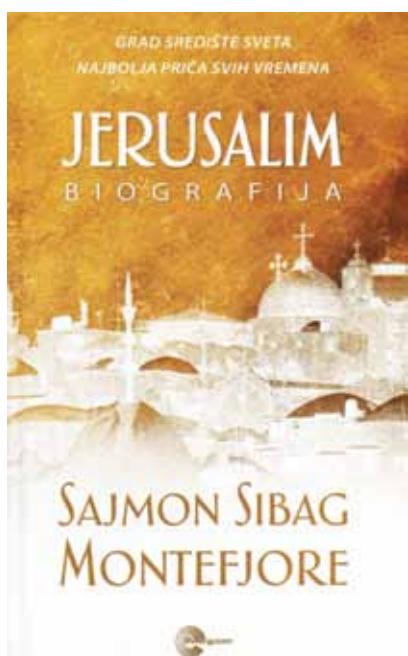
Превод са енглеског:

Гордана Суботић

819 стр.; илустр.; 24 см

ISBN: 978-86-505-2009-3

Сајмон Сибаг Монтефјоре је кембришки професор историје и плодан аутор чија су дела преве- дена на преко 35 језика и награђе- на бројним наградама у многим земљама света. Овај члан удру- жења Royal Society of Literature,



познат нашој читалачкој публици и по делу *Стаљин: гврт црвеног цара* (Лагуна, 2007), представио се још једним заиста вредним делом *Јерусалим – биографија*.

У овом делу С. С. Монтефјоре се показује као врхунски мајстор пера који на један веома читљив начин прати историју једног од најстаријих и вероватно најзначајнијих градова света. Он креће од библијских времена и цара Давида, показујући добро познавање библијске историје, па чак и богословља. На интересантан начин представља лик младог монарха у успону, који је ујединио државу древних Јевреја поставивши темеље монархији која је ускоро постала један од најзначајнијих политичких, социјалних и религијских фактора у региону централног Истока. У Давиду, С. С. Монтефјоре препознаје личност вештог државника који је основао династију која је наредих пет векова давала владаре Јерусалима – града чија историјско-географска позиција и улога најбоље и осликова турбуленције библијског Оријента, израиљске и касније јудејске државе, све до његовог разарања од стране вавилонских трупа. Књига на ванредан начин наставља са представљањем обнове Јерусалима у време уздизања Персијске

империје, као и његову судбину у време ширења јелинистичких идеја и власти под Александром Македонским. Описује значај Јерусалима у времену уздизања макавејске династије и обнове делимичне самосталности у Јудеји коју је наследила хасмонејска династија Ирода.

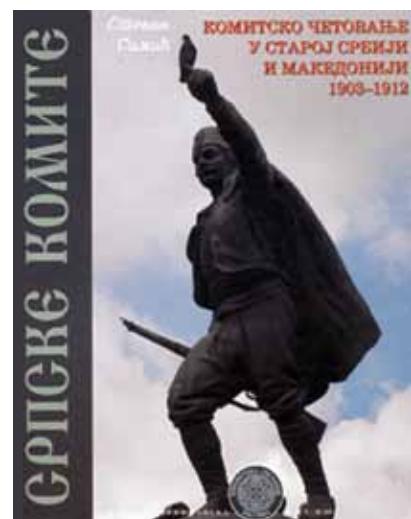
Нарочита пажња аутора је посвећена Јерусалиму у Христово време, и дogaђајима чији су описи познати из канонских Еванђеља Новог Завета. Он на основу археолошких извора, налаза и историјских приповести успешно реконструише време и околности у којима су деловали Јован Крститељ, Исус Христос, његови ученици и прва хришћанска Црква. Штавише, он показује дубоке историјске увиде у Христово дело. Занимљиво је да аутор Еванђељима приступа као потпуно релевантним историјским изворима у чију поузданост не сумња. Нарочиту пажњу С. С. Монтефјоре посвећује реконструкцији дogađaja који су претходили Христовом погубљењу. Аутор се усредсређује и на друге значајне ликове које сусрећемо на страницама Новог Завета и знамените јеврејске ратове у којима је учињен покушај да се збаци римска власт неуспешно, све до неуспелог Хадријановог *јерусалимског решења* које је породило и последњи устанак на чије чело је стао знаменити Симон бар Кохба – Син звезде.

У даљем тексту, С. С. Монтефјоре прати судбину Јерусалима кроз доба Византије, почевши од времена цара Константина и његове матери Јелене, коју назива *првим археологом*, до уздизања Персије, са чијом владавином над Јерусалимом почиње нова историјска етапа у којој значајну улогу игра цар Јустинијан. Цара Ираклина С. С. Монтефјоре приказује као *првој крсташа*. Наредно поглавље је повезано са појавом и уздизањем ислама који је отворио нову етапу у историји Јерусалима. На страницама књиге се смењују личности као

што су Мухамед, Халид ибн Валид, Омар Праведни, Муавија, Абделмалик Валид, Калиф Сафах, Карло Велики, Кафур ибн Килис... Као што се може претпоставити, аутор више поглавља посвећује крсташима. Ипак, ништа мање пажње он не посвећује месијанским и мистичким личностима средњевековног Јерусалима, као и деловању протестантскога на овим подручјима. Тиме се отвара нови период историје, који од Фернинанда Арагона прелази преко плејаде ликова и дogađaja (Наполеона, албанских освајања...) до савремених појава као што је ционизам и сл.

Ова књига је ванредно штиво, како за љубитеље историје, тако и за културологе, политикологе и богослове.

Јован Блајојевић



Ј. Бајић и М. Средојевић

Српске комите 1903–1912.

Хришћанска мисао,
Београд 2012

Књига Стевана Симића *Српска револуционарна организација, комитско четовање у Старој Србији и Македонији 1903–1912*. објављена је 1988. године. Њен тираж је одавно распродат. Књига је лепо примљена у јавности, а већи део објављен је ➔

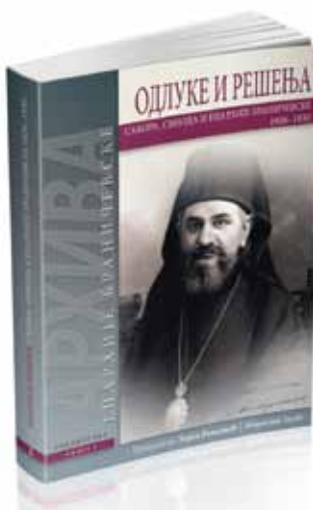
као фељтон у дневном листу Политика. Ово, друго издање, у којем смо задржали неизменјену уводну студију „Национални радник Стеван Симић и његово време“, приређивача Ј. Бајића и М. Средојевића и поговор „Важан историјски извор историчара“ Ј. Пејина, допунили смо додатком „Кrvаве борбе српских чета по Мађедонији и њихов рад од почетка 1903. године до данас“. Уверени смо да ће овај додатак, уз ово друго издање Симићеве књиге, допринети да се боље схвате сложене прилике четника у Старој Србији и Македонији почетком двадесетог века. Надамо се да ће ново издање Симићеве књиге, уз додатак „Кrvаве борбе српских чета по Мађедонији“, подстаки истраживаче да се још више посвете овом значајном периоду српске историје и да га још боље расветле.

Тема ове драгоцене књиге налазила се деценијама у забрањеном делу наше повести. О њој се могло слободно и са истраживачком и националном одговорношћу писати до Априлског рата 1941. године. Додуше, могло се то радити и задњих година, али до сада се на тај подухват још нико није одважио. У том контексту, књига која је пред нама добија на важности. Колико је то запостављена област наше прошлости сведочи поред осталог и чињеница да ни до данас немамо ваљан и поуздан списак комитских војвода, а о „простим“ ратницима да и не говоримо. Колики је то грех према јунацима који су војевали и страдали за Србију, тешко је и исказати. Али, још је веће сагрешење према нашим потомцима.

Комите, као млади људи, свесно и одважно ишли су у смрт да би заштитили наш народ у Старој и јужној Србији, који је страдао од турских башибозука, арнаутских банди и бугарских комитских чета које су вршиле насиљну бугаризацију свих православних житеља тих предела.

Овом књигом се обележава и стогодишњица балканских ратова.

Х. М.



Шеста књига библиотеке Архива Епархије браничевске

**Зоран Ранковић,
Мирослав Лазић**

Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске 1926-1930.

Архивски извори штампани у шестој књизи библиотеке Архива Епархије браничевске односе се на период од 1926. до 1930. године. Међу публикованим документима издвајају се две основне групе. Прва се односи на органи-

зационо устројство и црквено-административно уређење Српске Православне Цркве, као и утврђивање једнообразности у литургијском, богослужбеном и верском животу. С друге стране, друга група извора у знатној мери осветљава однос Цркве и државе, указујући на значајан уплив државе у живот Цркве, као и то да је Црква у том периоду, поред своје основне верске функције, имала и ангажовану улогу у истицању националних идеала.

Поред ових, истој групи докумената припадају и многобројни расписи на основу којих се може сагледати социјално ангажована улога Цркве и њено учешће у разним хуманитарним акцијама, почев од пружања материјалне помоћи социјално угроженим групама или појединцима, до прикупљања средстава за помоћ другим братским народима након разних елементарних непогода, попут поплава и суша. Такође, ови извори указују на место и значај Српске Православне Цркве у свеопштој едукацији и креирању индивидуалног и колективног идентитета српског друштва у периоду између два светска рата, када се верски идеали прожимају и спајају с националним.

Поред тога, свакако треба издвојити и документа која се односе на духовно и културно-историјско наслеђе, будући да је подизање и опремање цркава умногоме било одређено одговарајућим законским регулативама.

Извор: Епархија браничевска



Отац Јован Мајендорф
Брак – православна перспектива
Отачник, Београд 2012.

МАЈЕНДОРФОВА КЊИГА је драгоценा свакоме ко се интересује за хришћанско поимање брака. У њој аутор истражује значења које је брак имао у јудаизму и Новом Завету, раној Цркви и римском праву, светотајинском животу и, на крају, савременом друштву. Теме којима се бави јесу други брак, мешовити бракови, развод, абортус, планирање породице и родитељство... Ова књига је од нарочитог значаја како за свештенство тако и за венчане и оне који се припремају за свету тајну брака.

Из старог Православља

Сусрет са православним племеном Кикују у Кенији

Стigli smo u Vajtaku, насеље осам миља северно од Најробија. Било је око 8.30 часова. Црква, саграђена на зеленој падини брежуљака, била је скоро препуна људи, жена и деце сваког добра старости. То је једноставна, дуга и узана грађевина, са „зидовима“ од грубо отесаних даски постављених паралелно, али тако да нису досезале до плафона. Овде-онде постављене су на извесним одстојањима ниže даске тако да изнад њих има једна шупљина – то су „прозори“. На западној страни нема „прозора“; ту је „улаз“. Два омања отвора на олтару служе као олтарска врата. „Иконостас“ је једноставна преграда од дрвета на коме је постављено неколико икона од хартије. На источној страни направљена је ниша од плеха са старијих бродова. „Прозори“ који су увек отворени (пошто се не могу затворити), и друге широке рупе између даски пропуштају ветар, што није толико пријатно, поготово у кишовито доба, када вода почне да лије на Вијатаку, која лежи на 1600–1700 м. надморске висине.

Овде је полазна тачка православног хришћанства у кенијском племену Кикују; оно је његова дугогодишња метропола. Одмах сам помислио на велелепне православне цркве у Европи и Америци и постидео сам се због такве наше „братске љубави“. Једна једина парохија у Атини могла би да лако реши проблем изградње једне нормално опремљене цркве у овој тако важној бази африканског мисионарства.

Један афрички свештеник почeo је јутрење, служећи се при том службеником написаним руком у протоколу за књиговодство.

После шестопсалмија, које је читao један младић на језику племена Кикују, док су верни у муклој тишини слушали, барака је почела да одзвоњава од „таласа“: „Мватхани игва тха“! (Господи помилуј!). Више од 250 људи из свег срца одговарало је на јектеније. Још побожнији и милозвучнији били су њихови гласови кад су певали покајни псалам (51) и црквене песме. Сви су певали заједно, људи, жене и деца. На светој литургији је учешће верних било још побожније. Јектеније и скоро све возгласе певали су два саслужашча свештеника на језику Кикују. Неке возгласе читao сам ја на Грчком. Верни су увек одговарали на језику племена. Били су то тренуци када сам био потпуно узбуђен док сам опажао снажно суделовање и сажаљивање верних, њихов израз лица као да су од слонове кости док су посматрали у страхопштовању и побожности вход у олтар. Дубок утисак оставил је тренутак освећења светих дарова, када су сви клечећи полутихо певали: „Тебе појем. Тебе благословим...“ На возглас: „Со страхом Божјим и вјероју приступите!“



Десетине верних је у савршеном реду пришло чаши живота да прими причешће. Такви моменти много обећавају за будућност Православља у Африци.

Божја служба завршила се у 12 час. После једне краће паузе почео је обред крштења. Крстило се 31 лице – одрасли, омладина и деца православних родитеља. Отац Јоахим, најстарији свештеник Кикују, почeo је молитву за истеривање духова на материјем језику. Само они који имају прилику да учествују на богослужењу једне афричке парохије могли су да осете пуни смисао и моћ овога чина. Потом је о. Петар обавио крштења уз садејство оца Елефтерија и о. Димитрија. Био је за мене дубокосежан догађај док сам помогао својим афричким саслужитељима при миropomazaњу и уз речи: „Печат дара Духа Светога. Амин“ обележавао крст са светим миром на чело, усне, уши, груди и руке крштених.

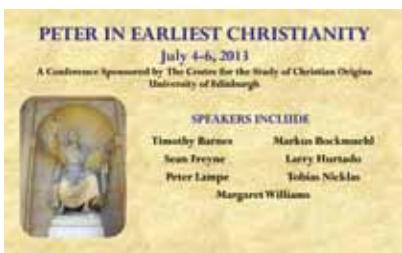
После богослужења које је са крштењем и јутрењем трајало пет и по часова, сервиран је у оближњој бараци обичан ручак: хлеб, поврће, банане, млеко и чај, што су припремиле побожне жене. Радост је сијала са свакога лица.

**Архим. Анастасије Јанулатос
(Ортодоксе Рундшau, бр. 1/69)**
с немачком: P. P.

Православље – новине Српске Патријаршије,
година III, број 51, Београд, 24. април 1969. г., стр. 9.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић



ЕДИНБУРГ

Симпозион о Ап. Петру

Центар за проучавање хришћанских извора (Centre for the Study of Christian Origins) на Универзитету у Единбургу организује симпозион о месту, улози, значају и утицају Св. Апостола Петра у прва три века хришћанске историје, који ће бити одржан 4–6. јула ове године. Теме којима ће се бавити учесници скупа су: Историјски Ап. Петар, Ап. Петар у галилејској и римској археологији, Апостол Петар у литературним споменицима прва три века... На симпозиону ће између осталих учествовати и немачки библиста Петер Лампе, британски (православни) историчар раног хришћанства Лери Хуртадо, библиста Тобијас Никлас, Маргарет Вилијамс... Више информација доступно је на <http://christianorigins.co.uk>.

САД

Нови Завет у Византији

Нови Завет се налазио у самом срцу византијске хришћанске мисли и праксе. Византијски писари су умножавали новозаветна Јеванђеља и Посланице, а у богослужбеним лекционарима, наменјеним читању на богослужењима, налазио се већи део Новог Завета; новозаветни стихови су тако обликовали верочујење, химнографију, природу хришћанске проповеди и читаву хришћанску интелектуалну културу: они су навођени, тумачени, надахњивали су уметнике, појце, иконописце... Проповедници, богослови, философи, политички теоретичари итд. су из ауторитета Новог Завета прелили инспирацију за своја учења...

Следујући за успехом симпозиона о Старом Завету у Византији (и касније објављеном зборнику радова са скупа), у Вашингтону ће ове године 26–28. априла бити одржан симпозион на тему Новог Завета у Византији, на ком ће се истраживачи осврнути на утицај Новог Завета на византијску цивилизацију. Организатор је Дамбартон Окс, један од водећих светских византолошких центара. Симпозијарх тј. домаћин овог скупа ће бити Роберт С. Нелсон.

Извор: <http://www.doaks.org/>

Ур Халдејски



ИРАК

Авраамов завичај

После скоро 80 година паузе, археолози су се вратили једном од најбогатијих светских археолошких налазишта – древном Уру Халдејском. Овај локалитет је истраживан још од 1850. године, а у периоду између два светска рата су извршена многа ископавања, након чега се стало са истраживањима.

Археолози су недавно открили масивну структуру на обалама Еуфрата, око десет километара удаљену од центра древног града. Монументалне димензије овог открића наводе на претпоставку да је реч о палати или храму. Тим археолога, који предводи професор Џејн Мун (Jane Moon) са Универзитета у Манчестеру, најпре је идентификовала ову структуру на сателитским снимцима. Уследило је теренско истраживање, и за сада је ископан само делић овог велиепног комплекса.

Подручје данашњег Ирака се без икаквог претеривања на-

зива и колевком цивилизације; на овом географском простору су настала неке од најстаријих култура: то је било подручје првих уређених држава, првих градова... Нажалост, процењује се да је археолошко благо Ирака веома угрожено ратним разарањима у протеклих неколико деценија, и да је много тога значајног за историју људске цивилизације не повратно уништено...

ТУРСКА

Врата ада

Италијански археолози који истражују фригијски град Јерапољ у данашњој југоисточној Турској открили су остатке Плутонових врата, места које се у давнини сматрало улазом у подземни свет.

Некада обавијена маглом отровних испарења, Плутонова врата, позната и као Плутонијум (Plutonium), водила су у свет Плутона, римског бога подземља. Према античком географу Страбону који је описао Плутонијум (*Географија* 13, 4, 14), животиње које би се затекле на овом опасном месту изненада су падале мртве...

Птице угинуле на Плутоновим вратима



Археолог Франческо Д'Андрија (Francesco D'Andria) реконструисао је трасу термалног извора ове области како би открио Плутонова врата, која су хришћани уништили у шестом веку. Током ископавања су јаке емисије угљен-диоксида довеле до угинућа птица које су прелетале овај локалитет, што је показало да су Плутонова врата заиста била место опасности.

Извор: <http://biblicalarchaeology.org/>

ЗАПАДНА ХЕМИСФЕРА

Прослављен Вајсбрс према грегоријанској пасхалији

Хришћани који Вајсбрс прослављају по грегоријанској пасхалији, ове године су празник над празницима прославили 31. марта. Папа Фрањо служио је вакршњу мису на Тргу Светог Петра у Риму, пре него што је упутио свој благослов *Urbi et orbi* (лат. *Граду и свету*). На овом богослужењу било је сабрано око 200.000 верника.



Поглавари помесних Православних Цркава упутили су своје честитке хришћанима који су Вајсбрс прославили по грегоријанској пасхалији.

Поред римокатолика и источних цркава које су у заједници са Римом, Вајсбрс су 31. марта прославили и англиканци и Јермени, као и лутерани и други протестанти. Уз њих се грегоријанске пасхалије због специфичних услова у којима постоји придржава и једна помесна Православна Црква – Финска Православна Црква.



МОСКВА

Прогони у Либији

Московска Патријаршија позива на заштиту хришћанске популације у Либији. „До почетка грађанског рата, у Либији је живело око сто хиљада хришћана. Сада их има само неколико хиљада. Драстично се увећава број случајева дискриминације и насиља

Честитке хришћанима који Вајсбрс славе по грегоријанском календару

Поводом празника Вајсбрса који западни хришћани прослављају по грегоријанском календару, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј упутио је честитке поглаварима инославних цркава: Његовој Светости папи Фрањи, Архиепископу кентерберијском Његовој Милости Јустину Велбију, председавајућем Саветом Евангеличке цркве у Немачкој др Николаусу Шнајдеру, као и великолестојницима других протестантских цркава у свету.

Патријарх српски Иринеј упутио је најсрдачније честитке великолестојницима и верницима традиционалних цркава и верских заједница у Србији: Римокатоличке цркве, Словачке евангеличке цркве у Србији, Реформатске хришћанске цркве у Србији и Методистичке цркве.

Патријарх српски Иринеј упутио је вакршњу честитку и екуменским и конфесионалним телима и организацијама: Светском савету цркава, Конференцији европских цркава, Лутеранском светском савезу, и другим међуцрвеним телима и организацијама.

Уредништво Информативне службе Српске Православне Цркве са своје стране честита светле празнике Христовог Вајсбрсења свима хришћанима који ових дана светкују Празник над празницима уз радосни поздрав:

Христос вакрсе! Вајстину вакрсе!

Извор: Инфо-служба СПЦ

над хришћанима“, каже се у саопштењу службе за комуникације Одељења за спољне црквене везе Московске Патријаршије.

У документу се наводи да је последњих неколико месеци забележен велики број напада, хапшења, чак и мучења либијских хришћана. У фебруару и марта извршен је низ напада на цркве и свештенство, а на основу оптужби за прозелитизам ухапшено је и мучено на десетине Копта хришћана. Монашки редови Римокатоличке цркве били су принуђени да земљу напусте због претњи.

Представници ЕУ у Либији су 13. марта позвали лидере земље да поштују права затвореника. Упркос томе, 14. марта у Бенгазију је запаљена коптска црква. Постоје и други случајеви дискриминације и прогона хришћана, наводи се у саопштењу. „Са жалошћу констатујемо да међународна заједница поклања необјашњиво малу пажњу овако очигледним случајевима дискриминације хришћан-

ске мањине у Либији“, истичу из Московске Патријаршије, позивајући либијске власти да предузму мере за очување хришћанског присуства у земљи.

Извор: Ragio Светијора

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Нови часопис

Међународна издавачка кућа Sage Publications, чији издавачки програм обухвата преко 650 часописа из различитих области – од њих на десетине библијско-богословских и других сродних часописа (нпр. *The Expository Times*, *Journal for the Study of the Old Testament*, *Journal for the Study of the New Testament*, *Theology Today* итд.) од априла 2013. године покренула је нови часопис, под насловом *Кришћика истраживања религије* (*Critical Research on Religion*). Уредници новог часописа су професори Р. Бојер, Ц. Бојарин и В. Голдштајн. Први број *Кришћичких истраживања религије* је у електронском облику доступан на <http://crr.sagepub.com>.

М. Петровић ■

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић



БЕРАНЕ – ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ Недјеља православља

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је у Недјељу православља, 24. марта 2013. г., Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови. Саслуживало је бројно свештенство и монаштво Епархије будимљанско-никшићке, а сабраном народу литургијском поуком обратио се Преосвећени Епископ Јоаникије. Он је казао да постећи и молећи се Богу хришћани чисте своје душе и обнављају свој лик пред Богом, обнављају икону Божију у себи, јер је Бог човјека створио по слици и прилици Својој, по Свом лицу, а то значи по икони Својој.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

БЕОГРАД

Трибина о међународном помирењу на Балкану

У Београду је 28. март 2013. године одржана трибина Центра за истраживање религије, политике и друштва и Института за студије културе и хришћанства под називом *Религије као фактор међународног помирења на Балкану*. Говорили су: о. Вукашин Милићевић, свештеник и теолог (СПЦ), о. Александар Нинковић, свештеник и теолог (РКЦ), Мухамед Јусуфспахић, муфтија србијански, рабин Исак Асиел, др Никола Кнежевић, свештеник и политички теолог, (ЦИРПД) и као модератор доц. др Дavor Џалто, (ИСКХ). Снимак трибине могуће је погледати на адреси: <http://www.webtv.rs/partner-play/blic/53207/religije-kao-faktor-medjunacionalnog-pomirenja-na-balkanu>.

Данко Старахинић

БЕОГРАД

Ви сте део наше породице!

Корисници Црквене народне кухиње имали су посебан благослов да се са њима и за њих помоли Његово Пре-



У МИНХЕНУ

Свеправославна смотра хорова

Свеправославна смотра хорова у Недељу православља, која се већ девети пут заредом одржава у Минхену – 9. *Panorthodoxes Chortreffen zum Sonntag der Orthodoxie* – изникла је кроз једнодесећијску традицију у духовни стуб хомогеног заједништва многих православних цркава у Минхену – српске, руске, јелинске, бугарске, румунске, грузинске, као и дохалкидноских цркава – коптске и јерменско-апостолске.

Кроз вишеструкост језика и мелодија кроз које се прославља име Господње у унутарправославној икумени, као и разноликост и разуђеност фолклорних фасета, сведочи о раскошном духовном богатству које православље оваквим свечаним поводима изнедрава. Ова свеправославна смотра хорова је уједно и свечани синаксис, сусрет и дијалог различитих народа, чиме ова смотра добија једну посебну димензију спонтаног сусрета и сабора свеправославног народа Божјег у једном од православних храмова у Минхену.

Идеју за овакав вид прослављања доктумента иконољубља на Седмом васељенском сабору 843. године потекла је на Институту за православно богословље при Минхенском универзитету.

Празник победе православља је ове године био торжествено прослављен у јелинском православном Храму Свих Светих у Минхену. Уз присуство највишег православног клира и парохијана православних црквених заједница у Минхену, изведен је концертни програм у коме су се сви хорови представили са трима композицијама. Надахнуто уводно поздравно слово о апофатично-катафатичком смислу појма православља произнео је професор систематског богословља у Минхену др Анастасије Влецис. Он је истакао три аспекта православља у виду трију ушћа, односно трију делти духовности као квасца унутарправославне икумене – видевши их у доксологији Светој Тројици, у скрушености и у милосрђу.

Овој деветој свеправославној смотри хорова следи наредне, 2014. године, десета, јубиларна смотра у храму Руске Православне Цркве.

Протојакон Зоран Андрић

освештенство викарни Епископ ремеџијански Г. Андреј, који је 29. марта 2013. године посетио Верско добротворно старатељство Архиепископије београдско-карловачке и народну кухињу при старатељству.



Владика је благословио присутне и са својом мајком гђом Маријаном Ђилерцић прочитао Оче наш, а затим су и отпевали Свети Боже, свети Крепки, свети Бесмртни помилуј нас. Међу људима са маргине друштва, одбаченим и често презреним, ова молитва је – а то се осетило у немој тишини ко-

ја је владала у трпезарији – представљала вапај Богу из душа оних који у Црквенуја народној кухињи налазе једни топли оброк у току дана.

Владика Андреј је истакао да је брига за сиромашне дубоко укорењена у учењу и животу наше Цркве: „Наши манастири – Студеница, Жича, Раваница... – увек су имали једну трпезу за сиромашне. Свети Сава је унео у манастирске типике да се у манастирима организује ручак онима којима је потребно. Та се пракса наставља до наших дана.“ Владика Андреј је позвао кориснике Црквене кухиње да, без обзира на њихове животне околности, треба да се осећају као део једне породице. „Ми у Цркви гледамо на вас као на део породице“, истакао је Владика.

Неколико присутних је спонтано изразило захвалност на топлом оброку

који добијају у Црквој кухињи речима: „Да није овога били бисмо на улици и гладни. Ово је спас што нам дајете, хвала вам“. Секретар Верског добротворног старатељства јереј Владимир Марковић упознао је Владику с активностима ВДС-а по ресорима и показао ученицу и амбуланту где се одвијају настава и саветодавна лекарска помоћ.

Владика је поновио да харитативна делатност наше Цркве почива на учењу Цркве, да је она била развијена при нашим манастирима и да Верско добротворно старатељство на најбољи могући начин наставља ту активност.

Подршка Преосвећеног Владике ремезијанског Андреја и његов благослов су велики подстицај како за запослене у ВДС-у тако и за бројне волонтере да заједничким снагама, уз Божју помоћ, наставе и прошире активност пружања помоћи људима с маргине друштва који су угрожени и којима је помоћ и то пла реч најпотребнија. *Извор: ВДС*

НОВИ САД

Седница Епархијског савета

После Свете Литургије која је служена у Саборном храму у Новом Саду, Епископ бачки др Иринеј служио је Чин призыва Светога Духа, чиме је благословио почетак седнице Епархијског савета Епархије бачке. Седница је одржана у суботу, 30. марта 2013. г., у свечаној дворани Црквене општине новосадске.

На овом редовном заседању чланови Савета су усвојили извештај о раду Епархијског управног одбора за претходну годину, завршни рачун Епархије бачке за 2012. као и предлог буџета посебних потреба Епархије бачке за 2013. годину. На крају, Владика Иринеј је заблагодарио Епископу јегарском Порфирију и присутним члановима Епархијског савета на љубави и уложеном труду у вршењу њихове одговорне службе. *Извор: Епархија бачка*

КАЛИФОРНИЈА

Сабрање свештенства

Епархије западноамеричке

Његово Преосвећенство Епископ западноамерички Максим и свештенство Епархије западноамеричке окупили су се 2. априла 2013. године на

Апел за помоћ

Свештеник Владимир Живковић из Бечмена има 33 године, отац је троје деце. О. Владимир је оболео од акутне мијелоидне леукемије и потребно му је клиничко лечење комбинованом хемиотерапијом које ће трајати око три недеље.

За одлазак и лечење потребно је прикупити 20.000 евра за хемиотерапију, док је за трансплантију коштане сржи потребно додатних 130.000 евра.

Епархија сремска покренула је акцију прикупљања средстава, а Епископ сремски Г. Василије је за прикупљање средстава овластио јереја Сретена Лазаревића, пароха румског (моб. 063426624).



годишњем сабрању у Српској православној цркви Светог Ђорђа у Сан Дијегу, у Калифорнији.

Извор: Епархија западноамеричка

ЕПАРХИЈА СРЕМСКА Исповест свештенства

У петак 5. априла 2013. године, Преосвећени епископ сремски Г. Василије у Беочин селу служио је Свету Литургију пређеосвећених дарова, на којој је обављена исповест и причешће свештенства подунавског намесништва. Уз Епископа су саслуживали протојереј-ставрофор Гавро Милановић, јереј Жељко Кусић, као и ђакони Видаковић и Слободан Вујасиновић, док су певници водили протојереј-стравофори Тодор Катић и Милош Цајић, протонамесник Благоје Катић уз пратњу дечјег црквеног хора „Херувими“. Исповедник свештенства био је протојереј-стравофор Крсто Максић, пензионисани парох батајнички.

У беседи по свршетку Свете Литургије, Владика Василије је подсетио вернике на значај чишћења духа и тела у току Свете четрдесетнице и на значај Свете тајне покајања, након чега је одржан братски састанак у црквеној сали Преображењског храма.

Извор: Епархија сремска

КИМ

Еп. Милутин у Епархији рашко-призренској

Његово Преосвећенство Епископ ваљевски Г. Милутин боравио је 5. и 6. априла 2013. године, у пратњи архијерејског заменика архимандрита Петра, у посети Епархији рашко-при-

зренској и косовско-метохијској. Повод овој посети је била помоћ коју је, на иницијативу Епархије ваљевске, прикупио верни народ, свештенство и монаштво овог дела централне Србије за Богословију у Призрену.

Извор: Епархија ваљевска



ЕПАРХИЈА ВАЉЕВСКА Благовести у Ђелијама

Хладно време и киша ни ове године нису омели велики број верника наше Цркве да се на празник Благовести, дан пресељења оца Јустина у Царство небеско, окупи у Светој обитељи Ђелијској на Литургијском сабрању и око његовог светог гроба. Верни народ из Србије, Црне Горе, Републике Српске и расејања, од раних јутарњих часова у непрегледним колонама почeo је да пристиже у манастир Ђелије.

Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Епископ умировљени захумско-херцеговачки Атанасије уз саслужење свештенства Митрополије црногорско-приморске, Епархије захумско-херцеговачке и Епархије ваљевске, а уз молитвено појање ћелијских сестара и богослова Епархије ваљевске.

У току Свете Литургије, са Косова и Метохије је пристигао и Епископ ваљевски Милутин у пратњи архијерејског заменика архимандрита Петра доносећи благослове из највећих срп- ➔

ских светиња. По прочитаном Светом Јеванђељу окупљеном народу својом беседом обратио се Епископ Атанасије. Он је нагласио да је наша вера крсно-васкрсна вера, а да је овај празник четворострани празник када прослављамо и оца Јустину, благовесника и поклоника Свете Тројице, који је посведочио и благовестио о Светој Тројици, о Христу Богочовеку и о Пресветој Богородици. Отац Јустин је данас знак Божји међу нама, не само у манастиру Ђелијама, него и у целом српском народу... „Он је ватрени бранилац крсно-васкрсног народа српског“, речи су Владике Атанасија.



ПАКРАЦ

Благовијести и Крстопоклона недеља

У трећу недељу Часног поста која се назива Крстопоклоном, 7. априла 2013. г. Његово Преосвештенство Епископ славонски г. Сава служио је Свету Архијерејску Литургију у Пакрацу, у Храму Рођења Пресвете Богородице на Гавриници. Ове године у трећој недељи поста прослављен је и велики празник Благовијести.

Преосвештени Епископ Сави са служивали су протојереј-ставрофор Ђорђе Теодоровић, парох пакрачки, протосинђел Дамаскин (Бурић) и епархијски ћакон Милан Томашевић у присуству тридесетак вјерника. Потом је прочитаног Јеванђеља вјерним се обратио протојереј-ставрофор Ђорђе Теодоровић, честитајући празнике и говорећи о значају крста, поста, трпљења и жртвовања, а такође и о примјеру Пресвете Богородице, која је као дјевојка Марија прихватила благу вијест Архангела Гаврила да ће родити Сина Божијег, показавши своју вјеру и послушност и показавши се као таква најдостојнија међу женама.

Извор: Епархија славонска

У ВЕРИ

Црквена слава

У Недељу крстопоклону, 7. априла ове године, у Вери је прослављена црквена слава – Благовести. Свету Архијерејску Литургију служио је Епископ осјечкопољски и барањски Лукијан. Храм је био испуњен децом и верним народом. Преосвештени Епископу Лукијану саслуживали су протојереји Миленко Гребић и Миладин Спасојевић, као и протојакон Драган Сердар из Борова.

Уследила је литија око светог храма, освештено је славско жито и преломљен славски колач. Овогодишњи кум храмовне славе био је Ђорђе Стојановић, ученик из Вере, а кумство за наредну годину предао је противници Ивани Кузмановић из Трпиње. Преосвештени Епископ Лукијан поучио је верни народ говорећи о историји и значају празника, посебно нагласивши да су Благовести почетак нашег спасења.

Извор: Епархија осјечкопољска и барањска

САРАЈЕВО

Еп. Григорије предсједава МРВ

Владика захумско-херцеговачки Г. Григорије преузео је 9. априла 2013. године у Сарајеву дужност предсједавајућег Међурелигијског вијећа у БиХ од надбискупа врхbosанског кардинала Винка Пуљића, који је ту дужност обављао у протеклих годину дана.

Епископ Григорије сматра да је проблем враћања зграде Богословије у Сарајеву проблем реституције, који је условљен низом проблема, а међу њима и чињеницом да је у њој смјештен Економски факултет.

„Упркос свим проблемима, постоји добра воља, прије свега вјерских лидера, због чега не можемо рећи да смо по том питању и даље на мртвој тачки. Надамо се да ћемо бар дјелимично доћи до рјешења тог проблема“, рекао је Владика Григорије у Сарајеву. Он је као дио рјешења навео могућност уступања одређених просторија које факултет не користи, што би, како је нагласио, представљало добар корак ка крајњем рјешењу.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

ПРЕКОВАЦ

Помоћ из Русије

Регионална јавна милосрдна организација „Православни свет“ из Русије организовала је акцију прикупљања помоћи за српски народ на Косову и Метохији. Прикупљено је око 8 тона разноврсне robe. Како кажу у Хуманитарној организацији „Мајка девет Југовића“, донација је од великог значаја за српски народ у јужној српској покрајини.

Руска организација „Православни свет“ помогла је да се настави рад народних кухиња на Косову и Метохији, које да подсетимо и даље раде у веома отежаним условима. Број корисника народних кухиња се свакодневно повећава. Кухиње тренутно брину о преко 2000 корисника и стотинак ћака пешака.

Директним уплатама преко жирорачуна Епархије рашко-призренске на број 360-0012622700003-39, манастир Грачаница, 38205 Грачаница (за Народне кухиње), можете олакшати живот корисника народних кухиња. Такође, помоћ се може послати и слањем смс порука на број 1033 у мрежама МТС, Теленор и Вип по ценама од 50 динара.

Извор: narodnekuhinjekim.com



МИРКОВАЦ

Заједништво на делу

Место Мирковци (Епархија осјечкопољска и барањска) налази се свега на који километар од града Винковаца и има епитет приградског насеља.

Деца из Мирковаца, која похађају православну веронакуку, са својим вероучитељем сакупила су помоћ за децу са Косова и Метохије – 1.250 куна. Ово је леп пример заједништва и хришћанске солидарности на делу, који заслужује сваку пажњу и сваку похвалу!

Г. С.

ФОЧА

Нови доктор богословских наука

Дана 20. фебруара 2013. године, на Православном богословском факултету „Свети Василије Острошки“ у Фочи јереј Бобан Димитријевић из Ниша одбранио је своју докторску дисертацију на тему „Учење о папском примату у историји Цркве и могућности његовог поимања данас“. Комисију пред којом је дисертација брањена чинилу су проф. др Александар Стаматовић, проф. др Предраг Пузовић и проф. др Мирко Сајловић.

Одбрана докторске дисертације јереја Бобана превазишла је размере уобичајене свечане процедуре и прерасла у праву малу богословску гозбу. Опширан и вишестрано садржајан дијалог између чланова комисије и кандидата кретао се од mestimичног сучељавања више различитих мишљења до момената достизања праве методолошке богословске синтезе.

Ивица Живковић

Помен Епископу Данилу

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, управе манастира Ваведење и манастира Соколица обавештавају духовна чеда и поштоваоце блаженопочившег Епископа будимског др Данила Крстића да ће се уобичајени годишњи помен и молитвени скуп ове године, уместо последње суботе у априлу, обавити на дан његовог упокојења, у суботу 20. априла 2013. г., након заупокојене Литургије у манастиру Ваведење.

**Прослава матуре - Генерација 1968-1973 из Богословије Св. Арсенија у Ср. Карловцима**

Матуранти Богословије Светог Арсенија у Сремским Карловцима – генерација 1968–1973. год. – прославиће 40 година матуре, у Сремским Карловцима, 6. јуна 2013. године.

Организатори: протојереј-ставрофор Данило Стегњајић, тел: 022/381-702 и 065/8841-780 и протојереј-ставрофор Велизар Живановић, тел: 021/881-604; 881-729 и 063/7785-851.

НАЈАВА

Научни скуп о Миланском едикту

У организацији Центра за истраживање религије, политичке и друштва, а у сарадњи са Институтом за студије културе и хришћанства и Богословским друштвом Отачник, у Београду ће 7. јуна 2013. године бити организован научни скуп под називом: *Друштвено-политичке импликације Миланског едикта: Јолићска теологија Миланског едикта*. Намера организатора је да се кроз дијалог различитих конфесија и научних области допринесе бољем разумевању односа религије и политике у историјском, али и у контексту савременог друштва. Више обавештења налази се на адреси: <http://www.cirelstud.org/vesti-i-obavestenja/najava-naucnog-skupa-drustvenopoliticke-implikacije-milanskog-edikta-politicka-teologija-milanskog-edikta>.

Данко Сиракинић

Анастасија (Душана) Стевановић (1999-2013)

На дан Преподобномученика Анастасија, 4. фебруара о. г. Господ је приимио у своје наручје душу новоупокојене девојчице Анастасије, која се упокојила у цвету своје младости, у њеној 14. години овогемаљског живота. Њено детињство било је нажалост више испуњено и везано за болесничку постељу на Војномедицинској академији у Београду и на клиници у Бања Луци, него за безбрижну игру и песму са њеним вршићима.



Рођена и васпитавана у свештеничкој породици од најранијег детињства била је везана за храм Божији, где је појала својим Богом надареним анђеоским гласом, а потом када то више није могла, сама је писала духовне пејсмице у болесничкој постељи. Сваки њен дан овогемаљског живота, и док је била потпуно здрава, био је испуњен вером, молитвом, постом и скромношћу. Таквим истим хришћанским животом наставила је да живи и када је оболела од најтеже болести, не клонувши духом ниједног момента, нити је пала у очајање. Чак шта више желела је и молила се Господу, да ако је поживи, једнога дана постане монахиња и да заврши медицину, како би и сама могла другима помоћи, посебно болесној деци.

Те њене врлине, племенити лик и чиста детиња душа, окупиле су на дан њене сахране велики број свештеника из Епархије бањалучке, где је њен отац, о. Душан, пуно година службовао, а такође и свештенике из Епархије сремске, који су добро познавали Анастасију, пошто је она често са својим родитељима долазила и боравила код њихових кумова, проте Душана Тодоровића у Сремском Јарку.

На опелу. Анастасији у Куљанима (код Бања Луке), од покојнице се опростио Слободан Врховац, парох из Јаблана, а на четрдесетодневном парастосу 12. марта о. г. протонамесник Мирослав Милиновић, парох из Куљана, који су у својим дирљивим беседама истакли да сви свештеници, који су посећивали и причешћивали Анастасију, никада у својој пастирској служби нису срели тако младу особу, а са тако чврстом и непоколебивом вером у Господа, пред којом би се многи хришћани постидили.

Нека Господ који нас прати у све дане нашег живота, који живот даје и поново га узима себи, настани душу новопрестављене девојчице Анастасије тамо где праведници почивају, а њеним родитељима подари утехе и снаге на њиховом даљем крстоносном путу.

Протојереј Душан Тодоровић, парох у Сремском Јарку;

Протонамесник Мирослав Милиновић, парох у Куљанима;

Протојакон Стеван Рајаџић

Каменорезачка радионица Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisisard.co.rs/>
064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...



НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светоносавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО – у Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем** и откуцањем часова и четвртина, а по избору и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ : 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона стаје у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење одмах почне, односно престане; 1.4. Качење звона је простије и знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити; 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета. Најсвежије: манастири Жича, Копорин; храм у С. Паланци.

2. **ОБНОВА** старих, механичких, од историјског значаја часовника

3. **ЧАСОВНИЦИ** нови и тачни – сами се пребацују на „зима-лето“ време.

Скуп аутора „ЖЕЛ-МИР“

САЈТ: zelmir.atspace.com;

EMAIL: szeljko7@gmail.com

Телефони: 026/312 752 и 065/920 5 851; 064/20 80 145